

Miasto Kraków uczy ekologii
O krakowskim projekcie Eko-logiczni

Matematyka królową nauk
Felieton prezydenta Jacka Majchrowskiego

KRAKÓW.PL

Nr 15 (226), 19 września 2018

egzemplarz bezpłatny, ISSN 1898-9039

Co nowego w szkole?

 Kraków

JACEK MAJCHROWSKI
PREZYDENT MIASTA KRAKOWA
ZAPRASZA

22–28.10.2018

p o p

**międzynarodowy
festiwal literacki**

CONRAD FESTIVAL

www.conradfestival.com
znajdź nas: #conradfestival

partner strategiczny:
22. międzynarodowe
targi książki w krakowie
www.książka.krakow.pl

KRAKOWSKIE BIURO FESTIWALOWE – INSTYTUCJA KULTURY MIASTA KRAKOWA

Organizatorzy:

Partner dla Krakowa:

Wsparcie:

Co nowego w szkole?

Magdalena Stuch

Konieczność indywidualizacji w nauczaniu jest jednym z najważniejszych wyzwań edukacyjnych. Wzrost wymaga od nauczycieli coraz to nowych sposobów na wypracowanie indywidualnych ścieżek uczenia się. Wzrost wymaga od nauczycieli coraz to nowych sposobów na wypracowanie indywidualnych ścieżek uczenia się. Wzrost wymaga od nauczycieli coraz to nowych sposobów na wypracowanie indywidualnych ścieżek uczenia się.

6. Rozpoczął się nowy rok szkolny. I jak zwykle sporo się zmieniło w krakowskich szkołach i placówkach oświatowych. Część zmian związana jest oczywiście z reformą edukacji, pozostałe – z prowadzoną przez Miasto polityką oświatową.

Miasto Kraków uczy ekologii

Magdalena Stuch

Wzrost wymaga od nauczycieli coraz to nowych sposobów na wypracowanie indywidualnych ścieżek uczenia się. Wzrost wymaga od nauczycieli coraz to nowych sposobów na wypracowanie indywidualnych ścieżek uczenia się.

10. Co zrobić, by maluchy z przedszkola chętnie jadły zdrowe posiłki? Polubiły warzywa i owoce? Najlepiej zamiast tradycyjnego śniadania zorganizować szwedzki stół. Wtedy same chętnie nałożą sobie na kanapki warzywa i zjedzą owoce, których normalnie odmawiają.

EDUKACJA

- 6. Co nowego w szkole?**
O programach i projektach realizowanych w krakowskich placówkach oświatowych
- 9. Szkoła nauczycielem stoi**
Rozmowa z Antonim Borgoszem, byłym dyrektorem Zespołu Szkół Łączności
- 10. Miasto Kraków uczy ekologii**
O krakowskim projekcie Eko-logiczni
- 11. Wielka lekcja ekologii**
W TAURON Arenie możemy nauczyć się o ekologii
- MIASTO**
- 12. Kalendarium Prezydenta Miasta Krakowa**
- 12. Andrzej Wajda ma swój skwer**
Kraków uhonorował wielkiego reżysera
- 13. Matematyka królową nauk**
Felieton Prezydenta Miasta Krakowa
- 14. Milionowe inwestycje w Nowej Hucie**
Jak rozwija się wschód Krakowa?
- 15. Kraków – potencjał dziedzictwa i kreatywności**
Kraków już od 40 lat na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO!
- 16. Stare Miasto po nowemu**
Nowe przepisy zmieniają Kraków na lepsze

ZDROWIE

- 17. Zadbaj o swoje zdrowie, zatrzymaj się w biegu**
O tym, że profilaktyka jest lepsza niż działanie po szkodzie

DLA SENIORÓW

- 18. Atrakcje dla seniorów**
Ciekawe wydarzenia dla starszych mieszkańców Krakowa
- 18. „Złota rączka” pomaga starszym krakowianom**
Wsparcie dla seniorów

RADA MIASTA KRAKOWA

- 19. Okiem Przewodniczącego**
Kolejne podsumowanie kadencji
- 20. Kalendarium Rady Miasta Krakowa**
- 21. Tylko determinacja mieszkańców**
Felieton radnej Marty Pateny
- 22. Tak dla Pilota Pirxa!**
Skwer przy skrzyżowaniu ul. Lema i al. Jana Pawła II będzie nosił imię Pilota Pirxa
- 22. Miasto nowoczesnej turystyki**
Radni o nowoczesnych atrakcjach turystycznych
- 23. Komu są potrzebne ogrody zoologiczne?**
Felieton radnej Małgorzaty Jantos

HISTORIA

- 24. Profesor Rudolf Zuber i wojenne ersatz**
O surogatach i próbach ich nazwania
- 25. Kalendarium 1918 r.**
- 26. Ogłoszenia**

Wydawca: Urząd Miasta Krakowa, Biuro Prasowe, 31-004 Kraków, pl. Wszystkich Świętych 3–4
Adres redakcji: pl. Wszystkich Świętych 3–4, pok. 154, I piętro, tel. 12 616-13-86, e-mail: redakcja@um.krakow.pl
Redaktor naczelna: Beata Klejbuk-Goździalska; sekretarz redakcji: Agata Włodarczyk
Współpracownicy: Michał Kozioł, Kamil Popiela, Jan Machowski, Tadeusz Mordarski, Małgorzata Stuch, Paweł Waluś,
Beata Sabatowicz, Magdalena Bartlewick, Błażej Siekierka, Katarzyna Maleta-Madejska
Zdjęcia: Bogusław Świerzowski, Wiesław Majka. Okładka: fot. Bogusław Świerzowski
Projekt graficzny: Pro Art Studio. Korekta: Magdalena Kędzierska-Zaporowska. Skład i łamanie: Pro Art Studio
Druk: Drukarnia Leyko sp. z o.o. Nakład: 50 tysięcy egz. ISSN 1898-9039

Sposób dystrybucji dwutygodnika miejskiego KRAKÓW.PL:

Dwutygodnik KRAKÓW.PL można otrzymać w budynkach Urzędu Miasta Krakowa przy pl. Wszystkich Świętych 3–4, ul. Grunwaldzkiej 8, ul. Lubelskiej 27, w Ryнку Podgórskim 1 i 2, na os. Zgody 2, przy ul. Stachowicza 18, al. Powstania Warszawskiego 10, ul. Wielopole 18a, ul. Wielickiej 28a, ul. Sarego 4 oraz w krakowskich szpitalach, siedzibach jednostek mieszkalnych, Punktach Obsługi Mieszkańca (CH Bonarka, CH Bronowice, CH Serenada), w Punktach Sprzedaży Biletów MPK (ul. Podwale 3/5, św. Wawrzyńca 13, przy Dworcu Głównym Wschód)

KRAKÓW.PL otrzymać można także w sieci saloników prasowych KOLPORTER S.A.: ul. Batuckiego 17 / Konfederacka 1, al. Pokoju 20, ul. Beskidzka 28, ul. Krowoderska 24, ul. Kalwaryjska 42, ul. Powstańców 34C, ul. Misiółka 1, ul. Jerzmanowskiego 12 (Biedronka), ul. Nowohucka 52 (SELGROS), ul. Bora Komorowska (OBI), ul. Pawia (Galeria Krakowska), ul. Cwiklińskiej 12 (Carrefour – przejście), ul. Balicka 18, ul. Opolska 100 (VINCI), ul. Lubicz L2, Stawowa 61 (Galeria Bronowice, parter), ul. Pawia 5A (Dworzec PKP), al. Pokoju 67 (M1), al. Pokoju 33, Komandosów 8, al. Bora Komorowskiego 41 (Serenada).

W dniu ukazania się numeru, w godzinach porannych, dwutygodnik rozdawany jest na rondach Grunwaldzkim, Mogiłskim, Matecznego, Kocmyrzowskim, na skrzyżowaniach al. Stowackiego / Prądnicka, Czarnowiejska / al. J. Słowackiego, pod CH „Jubilat” przy al. Z. Krasińskiego, na pętli tramwajowej Krowodrza Górka oraz pod Teatrem Bagatela.

Kolejny numer KRAKOWA.PL ukaze się 3 października.

fot. Bogusław Świerkowski

Kraków dla Ciebie

To nie tylko hasło, to także rzeczywiste pomysły, jak pomóc mieszkańcom Krakowa. I nie chodzi tu tylko o wsparcie związane z trudną sytuacją materialną, to programy skierowane do wszystkich: najmłodszych, uczniów, studentów, rodziców i seniorów.

Jeśli przyszło na świat Wasze dziecko i macie ochotę spotkać się z innymi świeżo upieczonymi rodzicami, poszukajcie Klubu Rodzica. Jest ich w Krakowie ponad 30, więc na pewno znajdziecie taki klub blisko miejsca zamieszkania. A w nim nowych znajomych, a dzieci pierwszych kolegów i koleżanki.

Starsze dzieci z podstawówek i gimnazjów w czasie roku szkolnego mogą podróżować autobusami i tramwajami za darmo. To również wielka pomoc dla rodziców. Nie trzeba pamiętać o biletach, a w portfelu zostaje trochę pieniędzy. Ważne dla budżetu domowego są też bezpłatne pozaszkolne zajęcia dla uczniów. Taniec, muzyka, sporty, plastyka – jest z czego wybierać. Wystarczy rozejrzeć się w ofertach domów i klubów kultury i wybrać coś dla swoich pociech.

Karta Krakowska to z kolei najnowsza propozycja dla osób zameldowanych w Krakowie lub płacących tu podatki. Mając taką Kartę, zapłacimy o 20 proc. mniej za bilety miesięczne MPK, zniżki będą także w muzeach, na basenach, w sklepach i punktach usługowych.

Warto pamiętać o Krakowskiej Karcie Rodzinnej 3+, czyli tej dla dużych rodzin, mamy też Kartę Rodziny z Niepełnosprawnym Dzieckiem. Obie oferują wiele zniżek, które pozwolą zaoszczędzić sporo pieniędzy.

Olbrzymim zainteresowaniem cieszą się Centra Aktywności Seniorów. Popularnych CAS-ów mamy już 35. Znajdują się w każdej dzielnicy. Każdy senior znajdzie w nich to, co go interesuje. Naukę, zabawę, rozrywkę i czas na wspólną kawę lub herbatę. W Centrach czas upływa miło, a nikomu nigdzie się nie spieszy.

Kraków dla Ciebie ma też wymiar finansowy. Miasto pomaga osobom, które wymieniły stare węglowe piece na ekologiczne źródła ogrzewania mieszkań i domów. Ta zmiana mogła pociągnąć za sobą wyższe rachunki za prąd i gaz. Te różnice pokrywane są z miejskiego budżetu.

Podobnych programów skierowanych do mieszkańców – tych dorosłych, i tych młodszych – jest dużo więcej. Niestety nie informują o nich telewizje, radia i gazety. Powód jest prosty: nie ma w nich żadnej afery, czyli zdaniem wydawców – temat to mało atrakcyjny. Tyle że bardzo potrzebny mieszkańcom. Dlatego polecam strony internetowe: krakow.pl, telewizja.krakow.pl, miejskie profile na Facebooku, Twitterze i YouTube. I oczywiście warto czytać nasz dwutygodnik!

Maciej Grzyb
dyrektor Biura Prasowego UMK

JACEK MAJCHROWSKI
PREZYDENT MIASTA KRAKOWA
ZAPRASZA

www.PZUBIEGTRZECHKOPCOW.pl

(12. PZU BIEG
TRZECH KOPCÓW)

30.09.2018

ORGANIZATOR

Zarząd Infrastruktury
Sportowej
w Krakowie

SPONSOR TYTULARNY

SPONSORZY

4MOVE

OSTROMECKO
SKOPIO MAKI

salomon

SUUNTO

MALINOWE HOTELE
MEDICAL SPA

BALNEOKOSMETYKI
MALINOWE ZDROJE

PARTNERZY

ANWA
TOYOTA
LIGA PRZYJACIEL

Wille

my fitness
place

Wrzesień w obiektywie

zdjęcia: Bogusław Świerkowski

Co nowego w szkole?

Rozpoczął się nowy rok szkolny. I jak zwykle sporo się zmieniło w krakowskich szkołach i placówkach oświatowych. Część zmian związana jest oczywiście z reformą edukacji, pozostałe – z prowadzoną przez Miasto polityką oświatową. Ale są nie tylko nowości, Miasto kontynuuje również wiele ciekawych projektów, programów i innowacji, które prowadzone były w latach ubiegłych. Warto, by zapoznali się z nimi uczniowie, nauczyciele i rodzice.

Małgorzata Stuch

Krakowscy indywidualni.pl” to innowacyjny w skali kraju trzyletni program, mający na celu osiągnięcie najwyższego poziomu indywidualizacji procesu uczenia się i nauczania za pomocą nowoczesnych technologii. Umożliwia identyfikację i rozwój potencjału, mocnych stron oraz predyspozycji uczniów. Ma doprowadzić do osiągnięcia lepszych efektów nauczania dzięki wzrostowi kompe-

tencji kadry pedagogicznej, motywacji i zaangażowania uczestników. Projekt w znakomitej części uwzględni również realizację postulatu zawartego w programie wyborczym prezydenta Krakowa Jacka Majchrowskiego, dotyczącego wsparcia uczniów w zakresie technik i metod uczenia się. U podstaw projektu leży przekonanie, że każdy ma swoją drogę do edukacji, a nauczyciele nie zawsze wiedzą, jakie techniki nauczania dobrać do charakteru danej osoby. W procesie realizacji tego projektu dojdzie do rozpoznania potrzeb uczniów za pomocą narzędzi informatycznych, choć możliwa do wykorzystania będzie też, nieco uboższa, ścieżka tradycyjna. Poza określeniem profilu indywidualnego ucznia istotne dla powodzenia projektu będzie określenie profilu całej klasy, a także profilu nauczyciela.

W całym cyklu przewidziano etapy diagnozy, bieżącego wspomaganie, a także szkoleń dla nauczycieli z elementem motywacyjnym. Przygotowane do użycia w projekcie testy pozwolą nauczycielom m.in. na poznanie samego siebie, co dla wielu z nich może być nie tylko dużą niespodzianką, ale przede wszystkim sporym ułatwieniem przy wyborze optymalnych metod i technik do zastosowania w pracy z uczniem czy zespołem klasowym. Nauczycieli ucieszy z pewnością możliwość filtrowania grup w zespole, co pozwoli na określenie ich preferencji zarówno w zakresie przyswajania, jak i przetwarzania informacji. Ma to ogromny wpływ nie tylko na planowanie i pracę w szkole, ale też na różnicowanie zadań domowych. W trakcie realizacji projektu zostaną przeprowadzone warsztaty z uczenia się. Program trafi do kolejnych 20 szkół podstawowych.

Miasto ma także pomysł na wspieranie i docenienie osób uzdolnionych poprzez stypendia i nagrody. Obecnie funkcjonują różnorodne formy wsparcia takich uczniów, m.in.: Laur Olimpijski, Nagroda Edukacyjna Stołecznego Królewskiego Miasta Krakowa, Stypendium Prezydenta Miasta Krakowa im. Juliusza Lea czy Stypendium Edukacyjne Stołecznego Królewskiego Miasta Krakowa Matura 100%.

Pomogą nauczycielom

Od kilku lat niesłabnącym powodzeniem cieszy się projekt „Nie jesteś sam – wsparcie nauczyciela w pracy z uczniami z problemami psychicznymi i zaburzeniami emocjonalnymi” skierowany do nauczycieli, wychowawców, pedagogów oraz psychologów szkolnych na co dzień stykających się z problematyką zaburzeń emocjonalnych osób w wieku rozwojowym. Jest to bodaj jedyna tak kompleksowa oferta mająca na celu wsparcie nauczycieli w wyżej opisanych sytuacjach. Zatożeniem proponowanego szkolenia jest nie tylko umożliwienie jego uczestnikom poszerzania wiedzy, ale też doskonalenie umiejętności praktycznych związanych z opieką pedagogiczną, profilaktyką i interwencją kryzysową.

Szkolenia prowadzone będą głównie przez pracowników Kliniki Psychiatrii Dzieci i Młodzieży Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego i Szpitala Uniwersyteckiego na co dzień pracujących z młodzieżą z problemami psychicznymi i zagrożoną patologią społeczną. Warsztaty i wykłady podzielono na dwie ścieżki obejmujące zagadnienia charakterystyczne dla okresów wczesnodziecięcego i adolescencyjnego.

Dla rodziców

Od wielu lat, zwłaszcza w okresach rekrutacji do szkół, urzędnicy odbierali sygnały od rodziców i radnych o tym, że trudno jest się zorientować w ofercie i jakości pracy szkół, ponieważ strony internetowe tych placówek stosują bardzo różne kryteria prezentacji. Portal naszeszkoły.krakow.pl wychodzi naprzeciw oczekiwaniom rodziców. Stosuje ujednoczone kryteria prezentacji szkół, w taki sposób, że osoby zainteresowane, bez konieczności wychodzenia z domu, mogą porównać interesujące ich szkoły. Portal przed uruchomieniem został

foto. Bogusław Świerkowski

**OŚRODEK KULTURY
KRAKÓW-NOWA HUTA**

**OFERTA
2018/2019**

**OFERTA DLA RÓŻNYCH
GRUP WIEKOWYCH:**

**DLA DZIECI I MŁODZIEŻY
DLA DOROSŁYCH I SENIORÓW
DLA RODZICÓW Z DZIEĆMI**

**OFERTA TEMATYCZNA
OŚRODKA KULTURY:**

**KLUBY MALUCHA
ZAJĘCIA JĘZYKOWE
ZAJĘCIA MUZYCZNE
ZAJĘCIA TANECZNE
ZAJĘCIA TEATRALNE
ZAJĘCIA PLASTYCZNE
ZAJĘCIA RUCHOWE
ZAJĘCIA EDUKACYJNE
ZAJĘCIA CYRKOWE
ZAJĘCIA BALETOWE
KLUBY SENIORA**

WWW.KRAKOWNH.PL

zaprezentowany na jednym ze spotkań przewodniczących Rad Rodziców z prezydentem Jackiem Majchrowskim. Inicjatywa uruchomienia takiego narzędzia informatycznego w Krakowie spotkała się z olbrzymim zainteresowaniem. Zdaniem specjalistów w Polsce nie ma innego, tak zaawansowanego narzędzia pokazującego jakość pracy szkoły i Kraków wciąż wiedzie w tej kwestii prym.

Dane edukacyjne o szkołach są i zawsze były aktualne. Portal udostępnia rzetelne informacje o efektach pracy krakowskich szkół w ciągu ostatnich sześciu lat. Dzięki niemu można zaobserwować trend, który pozwala na prognozę poziomu szkoły w kolejnych latach. Zamiarem twórców portalu była rezygnacja z prezentowania rankingu krakowskich szkół, w zamian strona ta stwarza szkołom okazję do prezentacji swoich atutów oraz mocnych stron nawet wtedy, gdy w jakiejś dziedzinie szkoła nie notuje sukcesów. Warto odnotować, że Urząd Miasta Krakowa wykorzystuje portal do udostępnienia mieszkańcom Krakowa rzetelnych informacji również o tych szkołach, dla których nie jest organem prowadzącym (placówki niesamorządowe). Informacje pochodzą również z zewnętrznych źródeł (system egzaminów zewnętrznych, nadzór pedagogiczny). Jest to ważny punkt odniesienia dla tych informacji, które przekazują same szkoły.

W bieżącym roku szkolnym kontynuowany będzie także projekt Krakowskiego Centrum Budowania Bezpieczeństwa i Przeciwdziałania Przemocy Szkolnej. Projekt również jest realizacją deklaracji wyborczej prezydenta Jacka Majchrowskiego dotyczącej „wzmocnienia działań zapobiegających zagrożeniom i sytuacjom kryzysowym w szkole”. Zanim doszło do jego realizacji, Krakowskie Centrum Budowania Bezpieczeństwa i Przeciwdziałania Przemocy Szkolnej, Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna „Krakowski Ośrodek Terapii” oraz Fundacja Falochron na Rzecz Bezpieczeństwa i Współpracy w Szkole przeprowadziły pilotaż „Tamujemy przemoc”, który miał na celu m.in. zapobieganie różnorodnym formom przemocy szkolnej, a także objęcie wsparciem ofiar tego zjawiska. Pilotaż, który zakończył się wydaniem krakowskiej publikacji „ZA-Tamowana przemoc”, uzyskał znakomite oceny i rekomendacje. I to głównie zdecydowało o uruchomieniu projektu Krakowskie Centrum Budowania Bezpieczeństwa i Przeciwdziałania Przemocy Szkolnej. Lokalizacja Centrum przy ul. Helclów 23 nie jest przypadkowa. To tam mają siedzibę Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna „Krakowski Ośrodek Terapii” oraz Fundacja Falochron na Rzecz

Remonty w oświacie

W tym roku w 260 samorządowych przedszkolach, szkołach i placówkach zaplanowane zostały prace remontowe. Najczęściej wykonywane były remonty instalacji, podłóg, wymiana okien oraz drzwi wewnętrznych i zewnętrznych, remonty dachów, sal lekcyjnych, gimnastycznych, pracowni i korytarzy oraz remonty toalet. Na te prace miasto Kraków do chwili obecnej przeznaczyło ok. 26 mln zł. W miejskim budżecie na 2018 r. na inwestycje programowe związane z infrastrukturą oświatową (w tym przyszłymi obiektami sportowymi) zaplanowano ok. 129,18 mln zł (84,15 mln zł w programie Oświata i Wychowanie oraz 45,03 mln zł w programie Sport i Rekreacja).

Bezpieczeństwa i Współpracy w Szkole. Pod tym adresem można skorzystać z konsultacji, dyżurów telefonicznych, warsztatów diagnostyczno-interwencyjnych dla klas, warsztatów psycho-edukacyjnych dla rodziców, superwizji oraz grup psycho-edukacyjnych dla uczniów doświadczających przemocy szkolnej.

Akademia Młodego Krakowianina

Na szczególną uwagę zasługuje Akademia Młodego Krakowianina. To ciekawy projekt edukacyjny, którego zadaniem jest zaangażowanie i wyedukowanie dzieci i młodzieży szkolnej w zakresie ekologii, bezpieczeństwa, a także w tematyce związanej z funkcjonowaniem miasta jako nowoczesnej metropolii. Projekt umożliwi też realizację zainteresowań kulturalnych i sportowych. Jak to wygląda? Uczniowie 20 szkół (po pięć z dzielnic Podgórze, Śródmieście, Krowodrza i Nowa Huta) poznają specyfikę i profil działalności instytucji i spółek miejskich, którymi kieruje samorząd, poszerzają wiedzę na temat infrastruktury miejskiej, gospodarki odpadami czy krakowskich wodociągów oraz odkrywają nieznane dotąd zielone miejsca w przestrzeni miejskiej. Akademia Młodego Krakowianina korzysta również z podejmowanych już wcześniej działań spółek i instytucji miejskich, które skierowane są do najmłodszych krakowian. Projekt realizuje Gmina Miejska Kraków – Urząd Miasta Krakowa oraz jednostki i spółki miejskie: MPWiK, MPO, MPEC, MPK, ZIKiT, ZZM, KBF, ZIS, MOPS, Straż Miejska oraz ARM/TAURON Arena Kraków.

fot. Bogusław Świerczowski

Od roku jest Pan na emeryturze, a rozmawiamy w szkole. Czy tak trudno zerwać ze szkołą?

Antoni Borgosz: Oj, bardzo trudno. Jeśli ktoś przez wiele lat prowadził bardzo aktywne życie, nie da się z dnia na dzień przestać pracować. Dlatego wciąż jeszcze uczę matematyki...

Nasza dzisiejsza rozmowa nie jest przypadkowa. 50 lat poświęcił Pan krakowskiej edukacji, a zarządzaną przez siebie szkołę wyniósł Pan do krajowej czołówki – za co Kapituła Medalu Cracoviae Merenti uhonorowała Pana brązowym medalem.

AB: To ogromny zaszczyt znaleźć się wśród tylu znamienitych osób oraz instytucji, które zostały wyróżnione medalem Cracoviae Merenti za osiągnięcia w działalności na rzecz Krakowa. Dziękuję za dostrzeżenie ogromnego wysiłku oraz osiągnięć krakowskiego szkolnictwa zawodowego w przygotowywaniu młodych ludzi do wejścia w dorosłe życie zawodowe i rodzinne. Osiągnięcia krakowskich szkół technicznych są imponujące. To efekt ogromnego zaangażowania i twórczego wysiłku dyrektorów i nauczycieli, dlatego medal ten traktuję jako wyróżnienie dla krakowskiego szkolnictwa zawodowego. Ja jestem tylko odbierającym nagrodę w imieniu wszystkich dyrektorów szkół technicznych.

Czy Pana kariera jako matematyka i nauczyciela była zaplanowana, czy raczej... niekoniecznie?

AB: Ależ przez pewien czas nawet nie lubiłem matematyki! Trafiłem na nauczyciela, który nie potrafił przekazywać wiedzy, zupełnie nie nadawał się do tego zawodu. W szkole średniej miałem różne zainteresowania – fascynowała mnie np. biologia, myślałem nawet o seminarium, aż w czwartej klasie matematyki zaczął nas uczyć wspaniały człowiek, dzięki któremu polubiłem ten przedmiot. Moje doświadczenia nauczyły mnie, jak kluczowy jest dobór kadry w szkole.

Z Zespołem Szkół Łączności jest Pan związany od początku swojej kariery pedagogicznej...

AB: Moja przygoda z ZSŁ rozpoczęła się w 1967 r. Tu spotkałem wspaniałych ludzi o ogromnej wiedzy i kulturze, posiadających dar przekazywania wiedzy, umiejących rozbudzać ciekawość i zainteresowania – nie tylko elektroniką. Pracujący w ZSŁ inżynierowie byli nie tylko znakomitymi fachowcami, ale również humanistami. To dzięki nim pozostałem w tej szkole, tu poznałem moją żonę. Edison pod koniec życia powiedział: „Nie przepracowałem ani jednego dnia w życiu – wszystko, z czym miałem do czynienia, to była przyjemność”. I tak mogę powiedzieć o sobie.

Szkoła nauczycielem stoi

O edukacji, szkolnictwie zawodowym i cechach dobrego pedagoga z Antonim Borgoszem, matematykiem, byłym dyrektorem krakowskiego Zespołu Szkół Łączności im. Obrońców Poczty Polskiej w Gdańsku, uhonorowanym brązowym medalem Cracoviae Merenti, rozmawia Beata Klejbuk-Goździalska.

Przez kilkadziesiąt lat obserwował Pan rozwój polskiej edukacji...

AB: 50 lat mojego życia poświęciłem kształceniu młodych. Realizowałem polecenia 27 ministrów. Od 1972 r. oświata nękana jest najprzeróżniejszymi reformami. Były chwile grozy. W niektórych miastach likwidowano technika. Kraków, dzięki panu prezydentowi Jackowi Majchrowskiemu, na szczęście tego nie zrobił. W tym szale reformowania trzeba było się za każdym razem odnaleźć.

Jest Pan stawiany za wzór – innym dyrektorom, nauczycielom. Jakimi cechami powinien odznaczać się dobry pedagog?

AB: Odpowiem cytatem. W 1990 r. ks. prof. Józef Tischner zaprosił kilku nowo powołanych dyrektorów na spotkanie przy kawie. Rozpoczął je nietypowo. Powiedział nam wtedy m.in.: „Ponosisz ogromną odpowiedzialność za właściwe kształtowanie młodego człowieka, za dobre przygotowanie go do życia dorosłego. Pamiętaj, każdy człowiek ma swoją godność, która jest podstawową wartością, i każdy ma prawo do obrony oraz wyrażania swoich opinii. Bądź tolerancyjny. Szkoła nauczycielem stoi. Twoje zadanie polega na tym, aby drzemiące w każdym pokłady mądrości pedagogicznej wydobyć”. Myślę, że to podstawowe zasady, którymi powinien cechować się dobry pedagog.

Zespół Szkół Łączności od wielu lat znajduje się w ścisłej czołówce najlepszych techników w Polsce. Możecie pochwalić się 100-procentową zdawalnością matury z matematyki na dobrym poziomie. Jaki jest przepis na sukces?

AB: Sukces szkoły jest wypadkową kilku wektorów, którymi są: kadra umiejąca wytworzyć odpowiedni klimat, baza, jakość współpracy z przemysłem oraz wyższymi uczelniami. W ZSŁ pracuje duża grupa świetnych pedagogów o sporej wiedzy, mających znakomity kontakt z młodzieżą. Zdobywamy środki unijne pozwalające tworzyć nowoczesne pracownie specjalistyczne. Znakomicie układa się współpraca szkoły z uczelniami. Jak widać, na sukces placówki ma wpływ naprawdę wiele czynników.

Szkolnictwo zawodowe, przez lata zaniedbywane, nareszcie zaczyna wychodzić z cienia. Jakie – Pana zdaniem – są największe bolączki tej gałęzi edukacji?

AB: Na pewno jest jeszcze wiele do zrobienia. Nauczyciele przedmiotów zawodowych powinni być lepiej wynagradzani. Z drugiej strony szkolnictwo pedagogiczne powinno lepiej przygotowywać ich do wykonywania zawodu nauczyciela. Bardzo ważne jest, by wśród kadry znajdowali się pracownicy firm, którzy znają „zawód” od strony praktyki, a nie tylko teorii. Problemem do rozwiązania jest też izolacja szkoły zawodowej od przemysłu – to koniecznie trzeba zmienić.

Miasto Kraków uczy ekologii

Co zrobić, by maluchy z przedszkola chętnie jadły zdrowe posiłki? Polubiły warzywa i owoce? Najlepiej zamiast tradycyjnego śniadania zorganizować szwedzki stół. Wtedy same chętnie nałożą sobie na kanapki warzywa i zjedzą owoce, których normalnie odmawiają. Na taki pomysł wpadły wychowawczynie z Samorządowego Przedszkola nr 77 „Magiczne siódemki”.

fot. archiwum UMK

Tematem zajęć w Zespole Szkół Chemicznych będą m.in. alternatywne źródła energii, wpływ zanieczyszczeń na rośliny czy badanie właściwości gleby

Małgorzata Stuch

To oczywiście nie jedyna akcja związana ze zdrowiem i ekologią, w jakiej uczestniczyła placówka. W tym roku szkolnym przedszkole weźmie udział w projekcie edukacyjnym Miasta Krakowa „Eko-logiczni”, współfinansowanym ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie (www.krakow.pl/ekologiczni).

Uczestnicy zajęć

„Eko-logiczni” to kontynuacja różnych inicjatyw ekologicznych, realizowanych przez Miasto Kraków w latach 2015–2017, w których uczestniczyli uczniowie krakowskich szkół podstawowych, gimnazjów, szkół ponadgimnazjalnych oraz przedszkoli. Wiele placówek oświatowych realizowało bardzo ciekawe projekty. – Zawsze obchodziliśmy Dzień Ziemi, Dzień Słońca – mówi Anna Szlachta z Samorządowego Przedszkola nr 77 „Magiczne siódemki”. – Dzieciom bardzo przypadł do gustu także program „Zdrowo jemy – zdrowo rośniemy”. W ogrodowych skrzynkach zostały założone małe ogródki warzywne. Dzieci uprawiały w nich np. pomidorki koktajlowe i zioła. Pomidorki udały się pięknie, były

zjadane na bieżąco przez maluchy. A wyhodowane zioła trafiły do naszej kuchni, gdzie były wykorzystywane do potraw – dodaje nauczycielka. W tym roku starszaki z przedszkola będą uczestniczyły w programie „Eko-logiczni”. To m.in. z myślą o nich zostały przygotowane minidoświadczenia.

Także w Szkole Podstawowej nr 66 wszelkie akcje i konkursy związane z tematyką prozdrowotną i ekologiczną cieszą się dużym zainteresowaniem uczniów. – Dzieci licznie uczestniczą w corocznym konkursie organizowanym przez Radę Dzielnicy VIII Dębinki „Eko i my”. Wiele nagród zdobyły też w wojewódzkim konkursie „Na ratunek Ziemi” organizowanym przez szkołę w Niegowici. Bardzo chętnie uczestniczą w akcji „Sprzątanie świata”, pomagają zbierać baterie w akcji „Kino za baterie” i plastikowe nakrętki dla potrzebujących. Ze znacznym odzewem spotyka się co roku akcja zbierania elektrośmieci – wylicza Jacek Tomana, dyrektor placówki. W bieżącym roku szkolnym Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 7, w skład którego wchodzi SP nr 66, weźmie udział w projekcie „Eko-logiczni”, ale będzie też kontynuował udział w innych projektach np. „Nie pal przy mnie, proszę”, „Znajdź właściwe rozwiązanie”, „Sprzątanie świata” czy „Nasza szkoła segreguje odpady”.

Tegoroczne działania projektu „Eko-logiczni” są przeznaczone dla dwóch grup: uczniów i przedszkolaków. Weźmie w nim udział ok. 100 uczniów z 25 szkół podstawowych (klasa VIII) i szkół z oddziałami gimnazjalnymi (klasa III) oraz ok. 250 dzieci z 10 samorządowych przedszkoli (grupy do 25 dzieci).

Po co ten projekt?

Jak właściwie segregować odpady? Co robić, aby poprawić jakość krakowskiego powietrza? W jaki sposób zmniejszyć ilość śmieci? Jak korzystać w mądry sposób z zasobów przyrody? Dlaczego nie należy palić węglem? Na takie i inne pytania związane z ekologią i ochroną środowiska będą odpowiadać uczestnicy projektu. Oczywiście forma warsztatów i zajęć zostanie dopasowana do wieku uczestników. Dla przedszkolaków przygotowana została edukacja przez zabawę (gry, zabawy, minidoświadczenia), np.: wulkan chemiczny, baloniki samonadmuchujące się, magiczne obrazki, zasada działania płuc – proces oddychania i inne. Zostanie zorganizowany również konkurs prac plastycznych „Eko-ludek – jesteśmy Eko-ludkiem”.

Uczniowie najpierw wezmą udział w zajęciach wstępnych – wykładzie dotyczącym zanieczyszczeń powietrza i sposobów jego ochrony, wykorzystania gier edukacyjnych związanych z wykładem, przepisów porządkowych oraz regulaminu korzystania z laboratoriów Zespołu Szkół Chemicznych, gdzie zaplanowano zajęcia warsztatowe i badawcze. Tematem zajęć w Zespole Szkół Chemicznych będą alternatywne źródła energii, wpływ zanieczyszczeń na rośliny, badanie właściwości gleby oraz wpływ zanieczyszczeń na różne materiały. Uczniowie zagrają w gry dydaktyczne z zastosowaniem TIK (technologii informacyjno-komunikacyjnych) i przeprowadzą laboratoryjne badania jakości elementów ekosystemu. Materiały z zajęć będą publikowane na stronie projektu i dostępne dla wszystkich zainteresowanych szkół. Równoległe uczniowie będą przygotowywali prace zespołowe na konkurs związany z tematyką warsztatów (działaniami proekologicznymi) oraz uczestniczyli w rywalizacji międzyszkolnej w formie testu wiedzy. Odbędą się też praktyczne zajęcia w Ekospalarni Kraków połączone ze ścieżką ekologiczną w zakresie prawidłowej gospodarki odpadów, segregacji śmieci czy oddziaływania na środowisko naturalne.

12 października zaplanowano podsumowanie projektu – seminarium w Sali Obrad Magistratu. W tym dniu zostaną ogłoszone wyniki testu wiedzy i konkursów oraz odbędzie się wręczenie nagród laureatom.

Wielka Lekcja Ekologii

Ekologia? To proste! Przekonajcie się sami! Zapraszamy na wyjątkowe wydarzenie, które 8 października 2018 r. odbędzie się w TAURON Arenie Kraków przy ul. Lema 7. Wstęp wolny!

wody, oraz wyjaśniające, dlaczego warto zastąpić ogrzewanie węglem ciepłem sieciowym. W arenie stanie również mobilne laboratorium „POLoNes”, w którym będzie można się dowiedzieć, czym jest niska emisja i jakie są sposoby jej ograniczenia.

Goście będą mogli wziąć udział w prelekcjach i dyskusjach prowadzonych przez specjalistów m.in. z Politechniki Krakowskiej, Urzędu Miasta Krakowa, Ogrodu Botanicznego UJ i Zarządu Zieleni Miejskiej dotyczących tego, jak dbać o zieleni oraz jakie działania są prowadzone w Krakowie w celu poprawy jakości powietrza. Dowiedzą się też, na czym polega idea farm wertykalnych, jak hodować mikroziółta i jakie rośliny pochłaniają smog.

W programie wydarzenia będzie zwiedzanie TAURON Areny Kraków, a także Ekospalarni Kraków – dojazd z areny zapewni MPK. Na zwiedzanie obowiązywać będą wcześniejsze zapisy.

Autobusy małe i duże

Wielką Lekcję Ekologii w TAURON Arenie Kraków poprzedzi inne wydarzenie. Dzień wcześniej, w niedzielę 7 października zapraszamy na Paradę Autobusów MPK.

O godz. 12.00 pojazdy wyruszą z zajezdni tramwajowej Podgórze przy ul. Brożka i przejadą ulicami Krakowa do TAURON Areny Kraków. Tu będzie można m.in. zwiedzać nowoczesne i ekologiczne pojazdy, które staną na płycie areny oraz na parkingu obok obiektu. Więcej informacji na temat wydarzenia będzie można znaleźć na stronie: www.mpk.krakow.pl.

Warto wiedzieć

Organizatorem Wielkiej Lekcji Ekologii jest Agencja Rozwoju Miasta SA zarządzająca TAURON Areną Kraków, która do współpracy zaprosiła: Krakowski Holding Komunalny SA, Miejskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania Sp. z o.o., Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej SA, Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji SA, Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne SA, Zarząd Zieleni Miejskiej, Wydział ds. Jakości Powietrza UMK oraz Straż Miejską Miasta Krakowa.

Partnerami wydarzenia są: Politechnika Krakowska im. Tadeusza Kościuszki, Fundacja Wspierania Inicjatyw Ekologicznych, Fundacja Recal, Ogród Botaniczny Uniwersytetu Jagiellońskiego, Urbanika Farms, Extend Vision, restauracje ORZO i Zielonym do góry. Dodatkowe informacje o wydarzeniu są dostępne na stronie www.tauronarenakrakow.pl oraz www.facebook.com/TAURONArenaKrakow.

Katarzyna Fiedorowicz-Razmus

Co sprawia, że w Krakowie można pić wodę prosto z kranu? Jak mądrze segregować odpady i co dzieje się ze śmieciami, których pozbywamy się z naszych domów? Jak wyglądają nowoczesne, ekologiczne autobusy oraz inne pojazdy wykorzystywane przez miejskie spółki komunalne? Tego wszystkiego będzie się można dowiedzieć podczas Wielkiej Lekcji Ekologii w TAURON Arenie Kraków.

Ekologia i jakość życia

– Zazwyczaj nie uświadamiamy sobie, jak wiele osób każdego dnia pracuje nad tym, aby w naszym mieście były czyste ulice, by z naszych kranów płynęła czysta woda i aby nasze kaloryfery dawały ciepło przez całą zimę – wylicza Małgorzata Marcińska, prezes Zarządu Agencji Rozwoju Miasta SA. – Postanowiliśmy zorganizować wydarzenie, podczas którego miejskie spółki i jednostki oraz zaproszone przez nas firmy i stowarzyszenia pokażą, jak wiele robią, aby podnieść

jakość życia krakowian, w szczególności, jakie działania podejmują w celu poprawy jakości powietrza w mieście. To, co przez cały rok wspólnie pokazujemy uczniom szkół podstawowych w ramach programu Akademia Młodego Krakowianina, teraz chcemy zaprezentować wszystkim mieszkańcom miasta – dodaje.

Prezentacje, wykłady i warsztaty

Wielka Lekcja Ekologii odbędzie się w TAURON Arenie Kraków w poniedziałek 8 października. Wydarzenie rozpocznie się o godz. 10.00, wstęp jest bezpłatny. Zapraszamy wszystkich bez względu na wiek: dzieci i młodzież z krakowskich szkół, dorosłych oraz seniorów.

W TAURON Arenie Kraków będzie można zobaczyć m.in. ekologiczny park maszyn, czyli pojazdy i urządzenia wykorzystywane przez miejskie spółki w codziennej pracy oraz elektryczny autobus z taboru krakowskiego MPK. W programie będą również warsztaty i gry dla dzieci i dorosłych dotyczące segregacji śmieci, tego, co robić, aby nie zanieczyszczać

Kalendarium Prezydenta Miasta Krakowa

24 sierpnia

- Święto Straży Miejskiej Miasta Krakowa, Sala Obrad RMK
- Otwarcie XVI Memoriału Huberta Jerzego Wagnera, TAURON Arena Kraków

25 sierpnia

- Jubileusz 85-lecia istnienia Rodzinnego Ogrodu Działkowego „Dębniki”, ul. Praska

zdjęcia: Bogusław Świerowski

- Dni Lubocy, ul. Darwina

6 września

- Konferencja prasowa z okazji ogłoszenia międzynarodowego konkursu architektonicznego na projekt Centrum Literatury i Języka „Planeta Lem” w Krakowie oraz podpisanie listu intencyjnego, ogród Domu Opieki Społecznej, ul. Krakowska
- Gala otwarcia XIII Krakowskich Dni Dializoterapii imienia profesora Olgierda Smoleńskiego, Stara Zajezdnia Kraków by DeSilva, ul. św. Wawrzyńca

7 września

- 25. Krakowskie Miodobranie, Sala Obrad RMK

8 września

- Otwarcie 3. Krakowskiego Forum Sportu, Stadion Miejski im. H. Reymana, ul. Reymonta
- III Piknik Swoszowicki – uroczyste odsłonięcie pomnika Marszałka Józefa Piłsudskiego, Fort Swoszowice
- Obchody Dnia Działkowca, ROD „Tulipan”, ul. Bulwarowa
- Gala operetkowa „Operetka moja miłość”, aleja Róż

9 września

- Zakończenie X Nowohuckiego Biathlonu Rowerowego, Nowohuckie Centrum Kultury, al. Jana Pawła II
- Uroczyste otwarcie hangaru, w którym będą przechowywane zbiory Muzeum Inżynierii Miejskiej, hangar w Czyżynach, ul. Stella-Sawickiego
- Otwarcie skweru Andrzeja Wajdy, Planty przy Teatrze im. J. Słowackiego

10 września

- Podpisanie umowy między Gminą Miejską Kraków a Firmą ILF Consulting Engineers Polska Sp. z o. o. na opracowanie pn.: „Studium wykonalności budowy szybkiego, bezkolizyjnego transportu szynowego w Krakowie”

- Uroczystość wręczenia Honorowej Nagrody Kowadła Andrzejowi Sewerynowi, Teatr STU

11 września

- Otwarcie zintegrowanego Centrum Obsługi Mieszkańców, Wodociągi Miasta Krakowa, ul. Senatorska

Andrzej Wajda ma swój skwer

9 września odbyła się uroczystość nadania nazwy skwerowi Andrzeja Wajdy przy Teatrze im. Juliusza Słowackiego. W wydarzeniu udział wzięli Krystyna Zachwatowicz-Wajda oraz prezydent Krakowa Jacek Majchrowski.

Paweł Waluś

Decyzja o tym, aby patronem skweru został właśnie Andrzej Wajda, zapadła 4 lipca podczas sesji Rady Miasta Krakowa. Radni jednogłośnie poparli projekt uchwały prezydenta Jacka Majchrowskiego. Dodajmy, że z prośbą o uhonorowanie w ten sposób Andrzeja Wajdy wystąpił Jerzy Kalafarski.

Andrzej Wajda to jeden z najwybitniejszych twórców światowego kina, autor wielu niepowtarzalnych dzieł filmowych, m.in. „Popiołu i diamentu”, „Wesela”, „Dantona”, „Człowieka z marmuru”, „Człowieka z żelaza”, „Katynia”, „Wałęsy, człowieka z nadziei”, znakomity reżyser teatralny związany ze Starym Teatrem w Krakowie, laureat Oscara przyznanego za całokształt twórczości w 2000 r. oraz wielu nagród filmowych za wybitne osiągnięcia w dziedzinie kinematografii, m.in. Złotej Palmy w Cannes za film „Człowiek z żelaza” w 1981 r., Cezara – nagrody Francuskiej Akademii Sztuki i Techniki Filmowej dla filmu „Danton” w 1983 r., Nagrody Kyoto za działalność na rzecz rozwoju nauki, techniki i myśli ludzkiej w 1987 r., Felixa – europejskiej nagrody za całokształt twórczości w 1990 r., Złotych Lwów na Międzynarodowym Festiwalu Filmowym w Wenecji za całokształt twórczości i wybitny wkład w historię kina w 1998 r., Złotych Niedźwiedzi na Międzynarodowym Festiwalu Filmowym w Berlinie w 2006 r. Andrzej Wajda był założycielem i fundatorem Muzeum Techniki i Sztuki Japońskiej „Manggha” w Krakowie. Za zasługi dla Krakowa został odznaczony srebrnym medalem Cracoviae Merenti w 1995 r.

Matematyka królową nauk

Bardzo długo zastanawiałem się, jak w tym felietonie uciec od kampanii wyborczej, bo bardzo wyraźnie staram się oddzielać to, co robię jako urzędujący prezydent, od moich propozycji jako kandydata, a czytelnicy dwutygodnika – jak wiemy z docierających do redakcji sygnałów – doceniają fakt, że skupia się on na informowaniu o sprawach miasta i nie okrasza tego żadną polityką. Nie da się jednak uciec od rozmowy o mieście i o pomysłach, lepszych lub gorszych, na jego funkcjonowanie. Gdy podawane informacje wprowadzają w błąd mieszkańców, uważam, że jako urzędujący prezydent mam wręcz obowiązek podać kilka faktów.

foto: Wiesław Majka / UMK

2018 r. stawkę ustalają Wody Polskie, a więc instytucja państwowa.

Wracamy do nielegalnych składowisk?

Równie „wizjonerska” jest kalkulacja, co by było, gdyby stawki za wywóz śmieci obniżyć o 44 proc. Tak duża obniżka spowodowałaby, że pieniędzy wystarczyłoby wyłącznie na odbiór i transport odpadów. Z opłat nie pokrylibyśmy nawet kosztów legalnego składowania odebranych odpadów. Można więc założyć, że autor tej propozycji rozważa nielegalne przetrzymywanie śmieci np. w opuszczonym żwirowisku. Jeżeli udałoby mu się znaleźć odpowiednio dużą dziurę w ziemi, to być może z pieniędzy pozostałych po uregulowaniu kosztów transportu mógłby opłacić część roku dzierżawy za nią.

Krakowianie mogliby zapomnieć o recyklingu i dodatkowych programach odbioru odpadów selektywnych. Śmieciarki wozilyby odpady prosto do „dziury w ziemi”. Wszystkie instalacje przetwarzania śmieci (sortownie, Centrum Ekologiczne Barycz i spalarnię) należałoby zamknąć.

Za darmo znaczy lepiej?

Temat rzeka to darmowa komunikacja miejska. W dyskusjach pomiędzy zwolennikami a przeciwnikami tego rozwiązania porównywani jesteśmy do Tallinna, gdzie mieszkańcy z komunikacji miejskiej korzystają za darmo. Trudno jednak jednoznacznie porównywać stolicę Estonii do Krakowa. W Krakowie mieszka prawie dwa razy więcej osób. Nasze miasto ponosi także znacznie większe wydatki na komunikację (ok. 530 mln zł netto w 2017 r.). Z danych, które posiadamy, wynika, że w Krakowie ok. 60 proc. wszystkich biletów okresowych rocznie kupują osoby zameldowane w naszym mieście (wpływy ze sprzedaży wszystkich biletów okresowych w 2017 r. wyniosły ok. 162 mln zł). To oznacza, że w przypadku wprowadzenia darmowej

komunikacji miejskiej dla mieszkańców trzeba byłoby znaleźć środki na pokrycie funkcjonowania komunikacji miejskiej w wysokości grubo ponad 100 mln zł. Pomysłodawca przekonuje, że zainteresowanie bezpłatną komunikacją miejską byłoby tak duże, że wielu podatników zdecydowałoby się przenieść swoje podatki do Krakowa. Przeliczmy: zakładając, że jeden nowy podatnik to dodatkowe 2000 zł w budżecie Miasto, tylko w ciągu jednego roku Miasto musiałoby więc zyskać co najmniej 50 tys. nowych podatników (!), aby zrównoważyć stratę spowodowaną brakiem wpływów ze sprzedaży biletów.

Mała zmiana, duże koszty

Podobnie jest z wydatkami na oświatę. Już w tej chwili finansowanie edukacji pochłania blisko 30 proc. naszego budżetu, a ciągle zdajemy sobie sprawę z braków i konieczności budowania kolejnych placówek. Mało kto ma świadomość, że nawet niewielka zaproponowana zmiana może wiązać się z gigantycznymi skutkami finansowymi. Padł pomysł,

by grupy w przedszkolach z ok. 25 dzieci zmniejszyć do 20. Wydaje się, że to postulat łatwy do zrealizowania od ręki. Efekt? Z dnia na dzień brakuje nam miejsc dla 3500 dzieci! Co oznacza, że musimy natychmiast wybudować ok. 30 przedszkoli za – jak szacuję – jakieś 180 mln zł.

Czasem problem z liczeniem niekoniecznie dotyczy pieniędzy. Tak jest np. z jednym postulatem, który zacytuje: „Przy placówkach powinno być wystarczająco dużo miejsc parkingowych, aby rodzice mogli odwozić dzieci, a także wszyscy zaparkować w dniu wywiadówki”. Umożliwienie wszystkim rodzicom zaparko-

wania samochodu na czas wywiadówki w szkole jest pomysłem utopijnym – szkoły liczące 500–1000 uczniów musiałyby posiadać parkingi jak sklepy wielkopowierzchniowe...

Jak Państwo widzą, matematyka jest ważniejsza przy zarządzaniu miastem, niż się niektórym wydaje. Wielu pomysłom i postulatom nie sposób odmówić słuszności. Pomysłodawcy mają z pewnością dobre chęci. Jako Miasto mamy ponad 5 mld zł budżetu. To olbrzymie pieniądze, na bardzo wiele rzeczy w porównaniu z innymi miastami nas stać, ale musimy też pamiętać, że z budżetem miasta jest tak samo jak z budżetem domowym. Jeżeli gdzieś chcemy poszaleć, to od razu musimy sobie odpowiedzieć, na czym trzeba będzie zaoszczędzić. Chyba że ktoś ma bogatych rodziców i z pieniędzmi nigdy nie musiał się liczyć.

Jacek Majchrowski, Prezydent Miasta Krakowa

Milionowe inwestycje w Nowej Hucie

Nowa Huta to ważne miejsce na mapie Krakowa. Świadczą o tym miliony złotych przeznaczane rokrocznie na przeprowadzane tam inwestycje. Za te pieniądze wykonywane są nie tylko remonty dróg. Przeznaczone są one również na budowę nowych ścieżek rowerowych, boisk przyszkolnych, a także na rewitalizację terenów zielonych.

foto: Bogusław Świerżowski

Każdego roku Miasto przeznacza miliony złotych na inwestycje w Nowej Hucie

Kamil Popiela

Jeden z najpiękniejszych parków w Krakowie znajduje się właśnie w Nowej Hucie – mowa o parku położonym nad Zalewem Nowohuckim przy ul. Bulwarowej i Wańkowicza, w którym wszystkie ścieżki są dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Na terenie parku znajduje się zalew nad rzeką Dłubnią, teren zielony i plaża. Do tej pory w ramach rewitalizacji wykonano trasę informacyjno-historyczną, zamontowano małą architekturę, w tym ławkę z portem USB, stoliki szachowe, stoliki piknikowe i leżaki, odnowiono pomost widokowy od strony al. Solidarności, wymieniono ogrodzenie placu zabaw, doposażono siłownię na wolnym powietrzu, zmodernizowano ścieżkę zdrowia (urządzenia do streetworkoutu), posadzono drzewa i krzewy – łącznie to 208 nowych nasadzeń w rejonie zalewu. Przy akwenie powstały też w ostatnich latach dwa boiska do siatkówki plażowej, które umożliwiają krakowianom aktywny wypoczynek na świeżym powietrzu.

Niedawno ogłoszono przetarg na montaż czterech pływających fontann, mających oczyszczać wodę w zalewie. Obecnie na terenie Zalewu Nowohuckiego budowana jest łaźnia solankowa, która ma być gotowa na

wiosnę 2019 r. W kolejnych miesiącach planowana jest dalsza rewitalizacja zalewu i jego otoczenia.

Na zadania kompensacyjne Kraków przeznaczył ok. 160 mln zł. Wartość setki milionów inwestycji są konsekwencją umowy Miasta z mieszkańcami, zawartej w 2009 r. Mieszkańcy i radni dzielnicowi zgodzili się na budowę Ekospalarni na terenie Nowej Huty przy ul. Giedroycia 23, ale pod warunkiem, że Gmina zrealizuje inwestycje poprawiające jakość ich życia. Wydatkowane kwoty pokazują, że władze Miasta dotrzymują słowa. Do najważniejszych zadań, które zrealizowano dotąd w Nowej Hucie w ramach umowy, można zaliczyć m.in. modernizację ulic: Branickiej, Dymarek, Rumiankowej, Suchy Jar, Szymańskiego czy Wyciąskiej, rozbudowę ul. Odmętowej, budowę miejsc parkingowych na alejach: Jana Pawła II, Przyjaźni i Róż, modernizację i budowę ogródków jordanowskich na osiedlach: Chałupki, Kościelniki, Pleszów, Ruszcza, Wyciąże i ul. Stare Wiślicko, budowę boiska wielofunkcyjnego na os. Szklane Domy przy Szkole Podstawowej nr 88, boiska przy ul. Bardosa czy zagospodarowanie parku Wiśniowy Sad.

Co więcej, bez względu na umowę społeczną, wykonano też 154 zadania na łączną kwotę 177 mln zł. Z tych środków wyre-

montowano i udrożniono rowy na ulicach: Branickiej, Brzeskiej, Calińskiego, Deszczowej, Jeziorko, Karasiewicza, Kąkolowej, Kuśnierskiej, Nadwodnej, Odmętowej, Ostafina, Podstawie, Prawocheńskiego, Pysocice, Rzepakowej, Stopki, Szymańskiego, Wiatracznej i Wróżeńckiej.

Wykonano remonty w ramach bieżącego utrzymania dróg – naprawy prowadzone były przede wszystkim na alejach: Andersa, Jana Pawła II, Solidarności oraz ulicach: Brzeskiej, Bulwarowej, Igołomskiej, Kocmyrzowskiej, Kościelnickiej i Podbiپیęty.

Zmodernizowano i wyremontowano ogródki jordanowskie oraz zieleńce i skwery na osiedlach: Centrum A, Centrum B, Centrum C, Centrum D, Handlowym, Kolorowym, Krakowiaków, Na Skarpie, Ogrodowym, Przylasek Rusieckie, Stonecznym, Szklane Domy, Szkolnym, Teatralnym, Uroczym, Wandy, Willowym, Zgody, Zielonym, a także na ulicach: Podstawie, Suchy Jar/Jezierskiego i Wiatracznej.

Na wielu osiedlach wyremontowano chodniki i ulice. W najbliższym czasie Miasto wyda jeszcze kolejne 154 mln zł, m.in. na rewitalizację Przylasku Rusieckiego, modernizację ulic, budowę ścieżek rowerowych oraz renowację kopca Wandy.

Do najważniejszych zadań należy także m.in. modernizacja ul. Klasztornej, co zostało opóźnione. Na etapie konsultacji społecznych okoliczni mieszkańcy nie zgodzili się bowiem na rozwiązania koncepcyjne, które zakładały poszerzenie zajętego terenu. Po rozmowach i nowych ustaleniach zmniejszono szerokość pasów jezdni. Uwagi dotyczące tego zadania napływały przez blisko rok, należało dokonać zmian w projekcie, co przyczyniło się do zaistniałego opóźnienia.

Na modernizację ul. Klasztornej składają się: wykonanie projektów budowlanych i wykonawczych oraz uzyskanie decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej. W budżecie Krakowa na rok 2018 zarezerwowano kwotę 5 992 218 zł, w Wieloletniej Prognozie Finansowej w 2019 r. kwotę 2 192 600 zł, a w roku 2020 – 1 mln zł.

Dokumentacja projektowa jest w końcowej fazie uzgadniania. 10 sierpnia Państwowe Gospodarstwo Wodne „Wody Polskie” wszczęło postępowanie o wydanie decyzji wodnoprawnej na wykonanie urządzeń wodnych, prowadzenia przez wał przeciwpowodziowy rzeki Wisły rurociągów oraz wprowadzenie wód opadowych do kanału Lesisko. W tym roku planowane jest rozpoczęcie realizacji robót, pod warunkiem uzyskania wszystkich niezbędnych decyzji, w tym ostatecznej decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej.

Kraków – potencjał dziedzictwa i kreatywności

W tym roku mija 40 lat od chwili, gdy zabytkowe skarby historycznego centrum Krakowa i Kopalni Soli w Wieliczce zostały, jako jedne z pierwszych miejsc, wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego UNESCO.

Agata Mierzyńska

Uznano wówczas, że powstałe przed wiekami dzieła wielkich artystów i budowniczych wyróżnia najwyższą powszechną wartość i że stanowią one wspólne dobro ludzkości. Decyzja ta zapadła podczas obrad Komitetu UNESCO w Waszyngtonie, które odbyły się we wrześniu 1978 r. To właśnie wówczas stworzono listę UNESCO i wpisano na nią 12 obiektów, wśród których znalazły się tylko dwa zespoły miejskie: średniowieczne centrum Krakowa z Wawelem, Stradmem i Kazimierzem oraz Quito z Ekwadoru. Obecnie na Liście znajdują się 1092 obiekty z 167 państw świata. O tym, że nasze miasto było jednym z pierwszych na Liście, przypomina przygotowana przez magistrat okolicznościowa wystawa na pl. Wszystkich Świętych 2.

Za żelazną kurtyną

Dla Krakowa decyzja Komitetu UNESCO miała nie tylko znaczenie prestiżowe, ale przede wszystkim strategiczne. Krakowskie zabytki przetrwały II wojnę światową, ale czasy, które nadeszły po jej zakończeniu, przyniosły im nowe zagrożenia: uprzemysłowienie i nacjonalizację własności prywatnej. Budując w naszym mieście największą w Polsce hutę stali im. W. Lenina, a w sąsiedniej Skawinie – hutę aluminium, władze starały się przemienić uniwersyteckie, historyczne miasto w ośrodek przemysłu ciężkiego. Skutkowało to ogromnym zanieczyszczeniem powietrza, które przez 30 lat degradowało zabytkową substancję. Dodatkowo nacjonalizowane nieruchomości – historyczne kamienice, pałace i zespoły klasztorne – padały ofiarą marnotrawstwa i destrukcyjnego działania czasu. Wpis na listę UNESCO zwrócił uwagę świata na miasto położone za żelazną kurtyną, a w kraju stał się impulsem do powstania w 1978 r. Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa (SKOZK). W 1985 r. Sejm PRL ustawą powołał i oddał do dyspozycji SKOZK Narodowy Fundusz Rewaloryzacji Zabytków Krakowa, który jest fi-

nansowany z budżetu państwa za pośrednictwem Kancelarii Prezydenta RP do dnia dzisiejszego.

Ochrona dziedzictwa

Kraków należy do najlepiej utrzymanych środkowoeuropejskich miast również dzięki dofinansowywaniu prac konserwatorskich i robót budowlanych przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków przez Gminę Miejską Kraków oraz przez właścicieli historycznych obiektów. Nie można zapomnieć o funduszach europejskich, z których sfinansowano miejskie inwestycje wspierające ochronę środowiska i rozwój zrównoważonego transportu, jak nowe linie tramwajowe, obwodnice i węzły komunikacyjne. Dzięki środkom unijnym udało się zrealizować nowoczesne projekty kulturalne i muzealne, w tym m.in. szlak archeologiczny w podziemiach Rynku i ekspozycję w dawnej Fabryce Oskara Schindlera, które znakomicie prezentują historię miasta i jego różne narracje. Zmodernizowano Muzeum Inżynierii Miejskiej, a kwartał św. Wawrzyńca na krakowskim Kazimierzu zrewitalizowano, tworząc tam centrum życia kulturalnego i towarzyskiego. By ochronić materialne i krajobrazowe dziedzictwo kulturowe oraz zadbać o estetykę Krakowa, w 2010 r. utworzono

Park Kulturowy „Stare Miasto”. Przewidziane jest stworzenie takiej ochrony również w centrum Nowej Huty i na obszarze starego Podgórza z Krzemionkami oraz na terenie dawnego miasta Kazimierz.

Początki ochrony krakowskiego dziedzictwa były bardzo ważne. Jednak same prace konserwatorskie i rewaloryzacja historycznych obiektów to dopiero początek zarządzania dziedzictwem. Krakowianie pokazują, jak ożywiać piękne historyczne wnętrza, nadając im nowe funkcje, jak opowiadać o swojej historii kolejnym pokoleniom, budować mity i atmosferę miasta, nie tylko magicznego, ale i przyjaznego, otwartego. Muzeum Historyczne Miasta Krakowa ze swoimi 17 oddziałami i inne instytucje wystawiennicze czynią Kraków miejscem wyjątkowym. Krakowskie Biuro Festiwalowe i inne instytucje kultury organizują niepowtarzalne, uznane już w świecie festiwale, Wianki i Jarmarki Świętojańskie, a Krakowskie Noce odkrywają kolejne materialne i niematerialne skarby Krakowa. Z uwagi m.in. na historyczną sławę Krakowa światowe koncerty i firmy otwierają tutaj swoje oddziały, zatem nasze dziedzictwo oddziałuje także na rozwój gospodarczy.

Wyjątkowe święto

8 września obchodzimy Dzień Solidarności Miast Światowego Dziedzictwa. Upamiętnia on założenie – dokładnie 25 lat temu – Organizacji Miast Światowego Dziedzictwa (OWHC), której Kraków jest aktywnym członkiem, m.in. uczestnicząc w projektach edukacyjnych dla dzieci i młodzieży, a w przyszłym roku organizując XV Światowy Kongres OWHC.

Czy zadajemy sobie pytanie, czym jest dla nas dziedzictwo? Miejmy w nim twórczy udział, bo to kreatywność ludzi jest kluczem do dziedzictwa przeszłości i tego, które tworzymy dzisiaj #krakowlivingheritage.

fol. Bogusław Świerkowski

Jubileuszową wystawę można oglądać na pl. Wszystkich Świętych 2

Stare Miasto po nowemu

Zakaz nagabywania potencjalnych klientów przez kluby nocne, mniej witryn zaklejonych foliami i rażących neonów. Widać pierwsze efekty nowych przepisów o Parku Kulturowym Stare Miasto. Nad ich przestrzeganiem czuwają – dodatkowe od lipca – patroli Straży Miejskiej. – Przestrzeń Rynku zaczyna wyglądać przyzwoicie – przyznają krakowianie.

Tadeusz Mordarski

Znowelizowaną uchwałą o Parku Kulturowym radni przyjęli w grudniu ubiegłego roku. Jednym z jej celów było ograniczenie działalności klubów erotycznych, które zagnieździły się w centrum Krakowa. Na porządku dziennym było też namawianie mieszkańców i turystów do odwiedzania takich lokali. Na podstawie nowych przepisów obowiązuje zakaz rozdawania ulotek z informacjami „o charakterze sprzecznym z moralnością publiczną”, a także prowadzenia działalności usługowej o takim charakterze. – Nie przystoi, żeby Kraków, miasto kultury, był kojarzony z takimi przybytkami – mówi krakowianin, który cieszy się, że może wyjść na spacer po Rynku bez narażania się na nagabywanie ze strony osób roznoszących ulotki reklamujące kluby.

Róż nie kłuje już w oczy

Po wprowadzeniu nowych przepisów systematycznie zmniejsza się w centrum Krakowa również liczba ekranów i wyświetlaczy LCD czy neonów. Zgodnie ze zmianami nie można emitować światła innego niż białe lub zbliżone do białego do podświetlenia obiektów znajdujących się w witrynach, oknach, bramach i przejściach. To również dodatkowe utrudnienie dla klubów nocnych, których okna były podświetlane na różne kolory. Kolejną zmianą w ścisłym centrum jest też zakaz zaklejania witryn. Taki wybieg stosowało bowiem wiele punktów handlowych. Teraz nie można tego robić.

Kraków bez chodzącego kufła

Do niedawna zmorą centrum Krakowa były także „chodzące reklamy”. – To bywało równie irytujące. Rodzaj agresywnej i bezmyślnej reklamy. Bo co ma wspólnego z Krakowem np. chodząca po Rynku postać Myszy Miki? Nie wspominając o postaci przebranej za kufel piwa – stwierdza pani Katarzyna.

Nowelizacja ustawy wprowadziła zakaz stosowania kostiumów i przebrań, które zachęcają do kupowania towarów i usług, zatem ten rodzaj promocji zniknął z centrum stolicy Małopolski.

Co z meleksami?

Znowelizowana ustawa ograniczyła również w Starym Mieście ruch pojazdów elektrycznych, którymi poruszają się turyści. Identyfikatory umożliwiające taką działalność otrzymało 70 pojazdów wyłonionych w konkursie. Zlikwidowano też część postojów dla meleksów, np. przy bazylice Mariackiej i na ul. Brackiej. W zamian wprowadzono nowe parkingi.

Przepisy pod specjalnym nadzorem.

Pierwsze efekty już są

Władze miasta zapewniają, że w pełni dbają o przestrzeganie przepisów Parku Kulturowego na terenie Starego Miasta. Od lipca pojawiły się dodatkowe patroli Straży Miejskiej. Ci przedsiębiorcy, którzy nie respektują przepisów, nie mogą liczyć na pobłażliwość. Władze zapewniają, że są i będą oni konsekwentnie karani.

Surowe przepisy dotyczą też osób prowadzących pojazdy wolnobieżne z napędem elektrycznym, czyli popularne meleksy. Te niestety lekceważą nowe zasady – m.in. nie stosują się do znaków drogowych, parkują w miejscach zabronionych. Jak podaje Urząd Miasta Krakowa, Straż Miejska wystawiła im ok. 100 mandatów, udzieliła kilkudziesięciu pouczeń i skierowała kilkadziesiąt wniosków do sądu. Przedsiębiorcom, których pojazdy

wolnobieżne notorycznie łamią prawo, są odbierane identyfikatory.

Sąd oddalił skargi

Oczywiście uchwała z 6 grudnia 2017 r. wprowadza regulacje nie zawsze zgodne z oczekiwaniami przedsiębiorców, którzy składają na nią skargi. Cztery z nich rozpatrzył z początkiem sierpnia Wojewódzki Sąd Administracyjny w Krakowie. Zarzuty dotyczyły kwestii związanych z: przewozami osób za pomocą meleksów, działalnością sprzeczną z moralnością publiczną w lokalach gastronomicznych, kulturalnych i rozrywkowych, rozdawaniem ulotek klubów go-go oraz nagabywaniem. Sąd odrzucił dwie skargi, pozostałe dwie natomiast rozpatrzył merytorycznie, po czym je oddalił. W ustnym uzasadnieniu sąd podkreślił, iż władze Krakowa prawidłowo wprowadziły zaskarżone przepisy, „kierując się koniecznością ochrony krajobrazu kulturowego Starego Miasta, i nie przekroczyły przy tym granic delegacji, wynikającej z Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami”.

Samą uchwałą dotyczącą Parku Kulturowego Stare Miasto sąd ocenił bardzo pozytywnie. Uznano, że została zredagowana starannie i przejrzyście. Sąd podkreślił, że uchwała nie narusza Konstytucji RP, nie ogranicza swobody prowadzenia działalności gospodarczej, także poza granicami Parku. Podkreślono, że „teren Starego Miasta Krakowa wymaga zachowania i szczególnej ekspozycji w interesie całej społeczności lokalnej i ponadlokalnej”.

Władze Krakowa są zdeterminowane w dążeniu do ochrony krajobrazu kulturowego historycznego centrum oraz obrony dobrego wizerunku miasta, które w tym roku świętuje obchody 40-lecia wpisania historycznego centrum na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO.

Dzięki nowym przepisom z centrum Krakowa znikną także „chodzące reklamy”

Zadbaj o swoje zdrowie, zatrzymaj się w biegu

W tych dniach każdy mieszkaniec Krakowa powinien pomyśleć o sobie. To czas, w którym choć na chwilę warto się zatrzymać i posłuchać, co mówi do nas nasze ciało. Od 24 do 30 września w Krakowie i Małopolsce odbędą się IV Małopolskie Dni Profilaktyki Zdrowia. Podczas tego tygodnia mieszkańcy będą mogli skorzystać z darmowych badań profilaktycznych, konsultacji specjalistycznych i wykładów organizowanych w placówkach medycznych w całym regionie.

foto: archiwum UMJK

Podczas Małopolskich Dni Profilaktyki Zdrowia mieszkańcy będą mogli skorzystać m.in. z darmowych badań profilaktycznych i konsultacji specjalistycznych

Tadeusz Mordarski

Profilaktyka zdrowia jest fundamentem prawidłowego funkcjonowania organizmu w każdym wieku. Często bagatelizowane dolegliwości bądź pierwsze symptomy chorób wzmagają się w kolejnych dekadach życia. Osoby po 40. roku życia wchodzi w wiek zwiększonego ryzyka rozwoju chorób cywilizacyjnych. Dlatego w ich przypadku wykonywanie regularnych badań profilaktycznych m.in. w kierunku cukrzycy, nadciśnienia tętniczego, zaburzeń lipidowych, ale także nowotworu piersi, prostaty czy osteoporozy, jest niezwykle istotne. Niestety pacjenci przychodzą do lekarza najczęściej wtedy, gdy coś już rzeczywiście im dolega. Kiedy decydują się na konsultację, choroba jest już często w zaawansowanym stadium – mówi nam prof. Piotr Podolec, konsultant wojewódzki ds. kardiologii.

Uważajcie na smog

Specjaliści zwracają uwagę, że w takim mieście jak Kraków szczególnie powinniśmy dbać o swoje zdrowie. – Wiele osób nie zdaje

sobie sprawy z tego, jak groźny dla naszego zdrowia jest smog. Narażenie na zanieczyszczenie powietrza wiąże się ze wzrostem zachorowania na choroby układu krążenia i układu oddechowego. Jest to szczególnie niebezpieczne dla kobiet ciężarnych, dzieci oraz osób przewlekłe chorych. U osób narażonych na smog obserwuje się wzrost liczby zachorowań na raka płuc nawet w populacji osób niepalących papierosów. Przy długofalowej ekspozycji na zanieczyszczone powietrze mogą pojawić się wzrost ciśnienia tętniczego oraz przyspieszony rozwój miażdżycy, co z kolei prowadzi do wzrostu liczby zawałów, udarów mózgu czy nagłego zatrzymania krążenia – zaznacza dr hab. med. Lidia Tomkiewicz-Pajak z Krakowskiego Szpitala Specjalistycznego im. Jana Pawła II.

Problemy pacjentów

Druga połowa września jest więc doskonałą okazją, aby zbadać swój organizm. Będziemy mogli to zrobić nie tylko w placówkach medycznych, ale także podczas imprez plenerowych. W ramach IV Małopolskich Dni Profilaktyki Zdrowia odbędą się bowiem

XVI Krakowskie Dni Zdrowia (29 września) oraz obchody Światowego Dnia Serca (30 września). Podczas imprez na krakowskim Rynku mieszkańcy miasta skorzystają z bezpłatnych badań, konsultacji lekarskich i pielęgniarskich, porad kardiologów czy dietetyków. To wszystko pozwoli ominąć gigantyczne kolejki do specjalistów.

Do najczęstszych problemów, z jakimi borykają się krakowianie, należą ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów w ramach NFZ, długie okresy oczekiwania na wizytę do specjalistów, a także ograniczony dostęp do części nowoczesnych i rekomendowanych leków. Polscy lekarze nierzadko mają związane ręce, gdyż lekarstwa zmniejszające ryzyko śmierci np. z powodu zawału serca lub wystąpienia ponownego zawału i hospitalizacji nie są refundowane. Od dwóch dekad polska kardiologia ma się czym poszczycić – świetnie wyspecjalizowana kadra, duża liczba pracowni zabiegowych rozmieszczonych w całym kraju oraz powszechnie stosowane skuteczne leczenie zabiegowe sprawiają, że w tej gałęzi medycyny to nasz kraj jest europejskim liderem. Trzeba jednak pamiętać, że utrudniony ambulatoryjny dostęp do kardiologów oraz niektórych leków, długi okres oczekiwania na rehabilitację może zniweczyć wysiłki lekarzy ratujących na co dzień życie pacjentom w ostrej fazie zawału serca.

– Informacje, które zebraliśmy o losach pacjentów po zabiegach udroźnienia naczyń serca po zawałe serca, nie są optymistyczne. Prawie 1/3 nie zażywa przepisanych leków po wyjściu ze szpitala, jedynie tylko kilkanaście procent pacjentów objętych jest kompleksową opieką, w tym rehabilitacją. Mamy nadzieję, że wdrożenie programu edukacyjnego oraz kompleksowej opieki po zawałe serca i niewydolności odwróci ten niekorzystny trend – mówi prof. Podolec.

Przypomina, że od 2012 r. Krakowski Szpital Specjalistyczny im. Jana Pawła II realizuje „Program zdrowotny w zakresie prewencji i wykrywania chorób układu krążenia w populacji mieszkańców województwa małopolskiego”. Dzięki niemu pacjenci zyskują znaczną wiedzę na temat elementów zdrowego trybu życia, czynników ryzyka chorób układu krążenia, rozpoznawania objawów zawału serca i udaru mózgu oraz prawidłowego reagowania na nie – dodaje konsultant wojewódzki ds. kardiologii.

Szczegółowe informacje na temat IV Małopolskich Dni Profilaktyki Zdrowia można uzyskać pod numerem Telefonu Całodobowej Informacji Medycznej 12 661-22- 40 oraz na stronie www.profilaktykawmalopolsce.pl.

Atrakcje dla seniorów

Za nami połowa września, uczniowie powoli przyzwyczajają się do szkolnej codzienności. Jednak nie tylko oni mają co robić w tym czasie! Oto przegląd imprez na przełomie września i października, które powinny zainteresować również starszych mieszkańców Krakowa.

Anna Okońska-Walkowicz*

Zaczynamy na sportowo. 24 i 25 września odbędą się Mistrzostwa Krakowa Seniorów 60+ o Puchar Prezydenta Miasta Krakowa. Będą one miały miejsce w dwóch lokalizacjach: pierwszego dnia w TAURON Arenie, a drugiego na stadionie KS Bronowianka. Uczestnicy będą się mogli zmierzyć w takich konkurencjach jak: badminton, tenis stołowy, boule, nordic walking, cyklotrial rowerowy, brydż, szachy, aqua fitness, pływanie, ringo, wielobój sprawnościowy, slow jogging oraz biegi. Jak więc widać, każdy znajdzie coś dla siebie.

Wszystkich zainteresowanych seniorów zapraszamy do zgłaszania się pod numerem telefonu 12 633-26-62, a więcej informacji na temat imprezy, a także jej regulamin znaleźć można na stronie internetowej www.tkkf.com/iv-mistrzostwa-krakowa-seniorow-60. Fanów

sportu z pewnością zainteresują również Drugie Zawody Wędkarskie, także skierowane do osób 60+. Odbędą się one 22 września w godzinach 8.00–16.00 na Łowisku Podgórci Tynieckie – zbiornik górny.

Atrakcji nie zabraknie również w przyszłym miesiącu. W dniach 5–6 października w Międzynarodowym Centrum Targowo-Kongresowym EXPO Kraków przy ul. Galicyjskiej będą miały miejsce II Targi Seniora. Ze względu na duże zainteresowanie ich pierwszą edycją postanowiliśmy poszerzyć dotychczasowy program o nowe wydarzenia. W tegorocznym spotkaniu weźmie udział od 4 do 5 tys. osób (zarówno seniorów, jak i ich rodzin) oraz ponad 100 wystawców. Na dużej scenie i w specjalnej strefie warsztatowej wystąpi kilkanaście zespołów i prelegentów. Wstęp wolny. Do tego 15 października zapraszamy na VIII już galę z okazji przyznania certyfikatów „Miejsce Przyjazne Seniorom”, której zwieńczeniem będzie koncert orkiestry symfonicznej. Bezpłatne wejściówki dla seniorów na to wydarzenie będą do odbioru w wybranych punktach informacji miejskiej.

Organizatorem i realizatorem akcji ze strony Gminy Miejskiej Kraków jest Biuro Miejskiego Ośrodka Wspierania Inicjatyw Społecznych, a ze strony Województwa – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie. Dzięki tej inicjatywie z roku na rok zwiększa się liczba miejsc, w których seniorzy mogą czuć się wygodnie i bezpiecznie: kawiarni, sklepów, aptek, instytucji kulturalnych, edukacyjnych, medycznych, rekreacyjnych, użyteczności publicznej i innych.

* Pełnomocnik Prezydenta Miasta Krakowa ds. Polityki Senioralnej

„Złota rączka” pomaga starszym krakowianom

Kiedy przecieka kran, trzeba wymienić zamek lub poskładać meble, a w pobliżu nie ma rodziny ani sąsiadów, krakowscy seniorzy, zwłaszcza ci samotni i niepełnosprawni, mogą poprosić o pomoc fachowca w ramach miejskiego programu „Złota rączka”. Od początku projekt cieszy się dużym zainteresowaniem.

Małgorzata Tabaszewska

Program „Złota rączka” jest wzorowany na pomysły z Poznania. Inicjatorem przeniesienia go na grunt krakowski była Anna Okońska-Walkowicz, Pełnomocnik Prezydenta Krakowa ds. Polityki Senioralnej. Realizacji projektu podjęty się wspólnie Biuro Miejskiego Ośrodka Wspierania Inicjatyw Społecznych oraz Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

Osobom starszym często trudno jest poradzić sobie z domowymi naprawami, a nie zawsze mogą liczyć na wsparcie bliskich osób. Miejski program zapewnia nieodpłatną pomoc seniorom powyżej 60. roku życia, przy czym pierwszeństwo mają osoby samotne i niepełnosprawne, a także prowadzące jednoosobowe gospodarstwo. Zakres usług obejmuje drobne naprawy, niewymagające natychmiastowej interwencji, specjalistycznej wiedzy lub uprawnień i niepociągające za sobą dużych nakładów finansowych. Naprawy wykonywane są tylko w lokalu zamieszkiwanym przez osobę, która ubiega się o pomoc.

Zgodnie z regulaminem zakres bezpłatnych usług i napraw obejmuje: wymianę żarówek, obsadzenie lub wymianę wyrwanych gniazdek lub włączników elektrycznych, wymianę uszczelek w przeciekających kranach; wymianę pokręteł baterii, słuchawek, węży

prysznicowych; przetykanie lub udrożnienie odpływu; wymianę wężyków, syfonu, splotki, rury spiro lub deski sedesowej; uszczelnienie silikonem przecieków przy wannie, brodziku, umywalce; odpowietrzenie kaloryferów, montaż lub wymianę zamków, zasuw, łączuchów drzwiowych, wymianę klamek, regulację opadniętych drzwi; montaż i demontaż mebli, naprawę lub wymianę zawiasów drzwi, drzwiczek, szaf; wymianę lub naprawę gałek i uchwytów; sklejenie lub skręcenie zepsutych krzesel, stolików, mebli; osadzenie kołków rozporowych pod szafki, półki, obrazy; wieszanie: obrazów, luster, rolet, półek, karniszy, suszarek łazienkowych; uszczelnienie okien, drzwi, uzupełnienie drobnych ubytków, szczelin w tynku, podmalowanie ubytków.

Obowiązuje zasada, że materiały niezbędne do wykonania prac dostarcza osoba, której udzielana jest pomoc. Senior nie musi się natomiast martwić o narzędzia, którymi posłuży się fachowiec, bo te zapewni MOPS.

Aby skorzystać z usług programu „Złota rączka”, wystarczy zadzwonić pod numer 12 616-78-14, wskazać, jakiego rodzaju pomoc jest potrzebna, podać dane kontaktowe i wiek oraz opisać swoją sytuację. Jeśli po wstępnej weryfikacji zgłoszenia osoba dzwoniąca zostanie zakwalifikowana do programu, pracownicy MOPS skontaktują się z nią w celu umówienia wizyty. Wszystkie zrealizowane usługi potwierdzane są pisemnie – zgodnie z protokołem wykonania naprawy.

Okiem Przewodniczącego: Kolejne podsumowanie kadencji

Już niedługo koniec kadencji. Wszyscy podsumowują ten okres. Ja też przedstawiam kolejne podsumowanie. Co będzie symbolem minionych czterech lat? Co przejdzie do historii, a o czym nie będziemy pamiętali?

fot. Wiesław Majka / UMK

Wydaje się, że upływająca kadencja do historii przejdzie ze względu na trzy najbardziej znaczące sprawy: Światowe Dni Młodzieży, Trasę Łagiewnicką oraz Kartę Krakowską.

Symbole kadencji

Światowe Dni Młodzieży – prawie 3 mln gości z całego świata, chyba największe i najważniejsze wydarzenie Krakowa na przestrzeni dziejów. Najpierw wielkie obawy, strach i czasem wręcz przerażenie. Wielka praca Miasta, przygotowanie komunikacji, tras przejścia, nowych przystanków tramwajowych i kolejowych, infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej, śmieciowej na przyjazd ogromnej rzeszy młodych ludzi. Wielu krakowian, pełnych obaw o możliwe problemy z infrastrukturą wyjechało ze swoich domów. Jednak wielka energia milionów młodych ludzi sprawiła, że Kraków „oniemiał” z zachwytu i włączył się w to wielkie święto. Można powiedzieć, że te lipcowe dni w 2016 r. były wielkim świętem miasta. Pokazały całemu światu, jak wspaniałym miejscem jest Kraków oraz jak dobrze potrafimy się do takich wielkich imprez przygotować. Co będzie efektem lipca AD 2016? Myślę, że przede wszystkim poczucie dumy i zadowolenia krakowian, że takie wydarzenie udało się zorganizować. Została nam infrastruktura – nowe przystanki i nowe drogi. Spodziewamy się też, że młodzież, gdy będzie już starsza, zechce sobie przypomnieć wspaniały czas spędzony w Krakowie i przyjedzie do nas w celach turystycznych, przywożąc rodziny i znajomych. Jako Miasto stanęliśmy na wysokości zadania i możemy być dumni, że podołaliśmy takiemu wyzwaniu.

Trasa Łagiewnicka – wielka inwestycja komunikacyjna Krakowa, połączenie tramwajowo-drogowe dwóch słabo skomunikowanych części naszego miasta – Łagiewnik z Kurdwanowem. To część tzw. trzeciej obwodnicy, trasy planowanej od lat w celu odciążenia traktu: Aleje Trzech Wieszców – ul. Konopnickiej – ul. Kamieńskiego – ul. Wielicka. Przy tworzeniu projektu nie zabrakło wielu kontrowersji. Pierwsza to zarzut, że przygotowujemy tylko jedną część trzeciej obwodnicy – Trasę Łagiewnicką, a nie jej całość. Trzeba jednak pamiętać, że tę całość dopełnić miałyby Trasa Zwierzyniecka z tunelem oraz Trasa Pychowicka. Szacuje się, że ich budowa to koszt rzędu 4–5 mld zł, których w dającej się przewidzieć perspektywie nie mamy. Drugi zarzut dotyczy rzekomego przewymiarowania części drogowej Trasy. Odnosi się on głównie do części pychowickiej. Badania ruchu i to, co się dzieje na zewnętrznej obwodnicy Krakowa, pokazują potrzebę szerokiej trasy. Poza tym nie wiemy, jak zmieni się skala ruchu samochodowego za kilka lat. Na coś trzeba było się zdecydować. Zdecydowali fachowcy od ruchu. Trzecią kontrowersją była sprawa odliczenia podatku VAT od nakładów brutto. Wyroki sądowe wskazują, że w związku ze zmianą przepisów VAT-u nie da się odliczyć. Mimo tych wątpliwości jedno jest pewne – Trasa Łagiewnicka to najważniejsza inwestycja drogowa ostatnich 10 lat.

Karta Krakowska – to z jednej strony pomysł na związanie z miastem jego mieszkańców, a z drugiej sposób na znaczące zwiększenie dochodów z podatku PIT. W Krakowie od lat liczba podatników

znaczaco wzrasta, przez co zwiększają się też dochody Miasta. Szacujemy jednak, że o każdego kolejnego podatnika będzie nam coraz trudniej walczyć, mimo że wiemy, iż każdego dnia z krakowskich dóbr może korzystać ponad 1 mln ludzi. To zaś oznacza, że potencjalnych podatników mamy około 750 tys. i warto, by wszyscy zdecydowali się na oddanie swojego podatku naszemu miastu. Równie ważny jest aspekt lojalnościowy. Niestety tak wielki projekt wiąże się z ogromnym ryzykiem różnych pomyłek. Wydaliśmy ponad 60 tys. Kart Krakowskich, mamy 100 tys. złożonych wniosków i blisko 120 tys. beneficjentów programu. Przy takiej skali nawet ułamek błędów to konkretne liczby, a więc konkretna grupa krakowian niezadowolonych z całej procedury. Trzeba się z tym liczyć i starać się naprawiać ewentualne błędy. Bo naprawdę warto z Karty skorzystać. Już dziś oferujemy preferencje dla mieszkańców-podatników, w tym tańsze bilety okresowe i zniżki w opłatach za wejście do krakowskich instytucji kultury. Z czasem lista profitów dla posiadaczy KK będzie się wydłużać. Planujemy zniżki na opłaty parkingowe, liczymy też na włączenie się do akcji podmiotów komercyjnych. Chcemy, aby ten mieszkający w Krakowie niemal milion osób stał się milio-
nem osób związanych z miastem lojalnością Kartą Krakowską.

Ważne wydarzenia

Warto też pokazać parę innych ważnych spraw, związanych z tą kadencją. Wśród nich wyróżniłbym uczczenie ponad podziałami politycznymi „Krakowskiej Wiosny Solidarności”. Warto wspomnieć o kolejnych Honorowych Obywatelach Krakowa i nowych odznaczonych medalami Cracoviae Merenti. Ważnymi projektami ostatniej kadencji były też Forum Przyszłości Dzielnic i Barometr Krakowski.

Mianem „Krakowska Wiosna Solidarności” określane bywa strajk Solidarności w Hucie im. Lenina wiosną 1988 r. Mimo że strajk został rozwiązany, wszyscy jego uczestnicy byli pewni, że zmiany w Polsce to tylko kwestia czasu. Impuls do nich wyszedł z Krakowa. W kwietniu 2018 r. ponad politycznymi podziałami została uchwalona rezolucja w sprawie „podziękowania ludziom Solidarności za Krakowską Wiosnę”. Była to wzruszająca uroczystość, tym bardziej że pomysł takiego uhonorowania ludzi tamtych czasów wyszedł od najmłodszych radnych z poszczególnych klubów.

W ostatnim czasie zmieniliśmy nieco zasady przyznawania Honorowego Obywatelstwa Krakowa. W tej kadencji do zacnego grona Honorowych Obywateli dołączyli: Jerzy Buzek, Biserka Rajčić i prof. Janusz Skalski. Jerzy Buzek, premier rządu RP, wielce zasłużony dla rozwoju Krakowa, w tym rozwoju Uniwersytetu Jagiellońskiego. Biserka Rajčić – serbska poetka, pisarka i tłumacz języka polskiego, popularyzująca Kraków na Bałkanach. Janusz Skalski – kardiochirurg dziecięcy, legendarna postać polskiej medycyny. Przyznaliśmy również medale Cracoviae Merenti. W tej kadencji uhonorowani nimi zostali:

Brązowy medal: Opera Krakowska, Sobiesław Zasada, Okręgowa Izba Aptekarska, Towarzystwo Lekarskie Krakowskie, Studencki Komitet Solidarności, Okręgowa Izba Radców Prawnych, Komitety Obywatelskie, Wojciech Plewiński oraz Antoni Borgosz;

Srebrny medal: ks. kardynał Franciszek Macharski, Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa oraz ojciec Jan Andrzej Kłoczowski.

Forum dzielnicowe i badania społeczne

Forum Przyszłości Dzielnic to pomysł na konstruktywny jubileusz 25-lecia dzielnic Krakowa. Zewnętrzni eksperci porównali krakowskie dzielnice z podobnymi strukturami w innych miastach Polski i Europy. Okazało się, że krakowskie jednostki pomocnicze samorządu są najmocniejsze w Polsce, mają najwięcej kompetencji, najwięcej środków, są najbardziej znane wśród mieszkańców i mają największą frekwencję w wyborach. Jednak w porównaniu z dzielnicami w innych krajach Europy nasze dzielnice mają dużo mniejsze kompetencje i środki finansowe, są też mniej popularne wśród mieszkańców. Podczas kilku konferencji debatowaliśmy o możliwości rozwoju krakowskich dzielnic, biorąc pod uwagę także oczekiwania krakowskich samorządowców wobec tych jednostek. Potężny materiał analityczny to doskonały początek wielkiej reformy dzielnic.

Barometr Krakowski to coroczne badania społeczne mieszkańców Krakowa. Składa się z dwóch części. Pierwsza to pakiet ogólnych pytań na temat działania służb i jednostek miejskich, opinii mieszkańców na temat różnych problemów miasta. Drugą część stanowi badanie konkretnych dziedzin życia miasta. Sprawdzaliśmy, co myślą

o Krakowie studenci i środowiska akademickie, co myślą o krakowskich dzielnicach mieszkańcy, pytamy też o zdanie krakowskich seniorów. Jednak nie tylko pytamy, ale i wyciągamy wnioski, proponujemy zmiany. Są to zarówno drobne korekty, jak i znaczące działania. Ciągłym dalszym tych badań ma być stworzenie elektronicznej platformy, umożliwiającej systematyczne krótkookresowe badania opinii mieszkańców w wielu bieżących kwestiach.

Podsumowując, symbolami tej kadencji były: Światowe Dni Młodzieży, Trasa Łagiewnicka i Karta Krakowska. Ważnymi nowościami tej kadencji są Forum Przyszłości Dzielnic i Barometr Krakowski. Te społeczne innowacje to dowód, że Kraków to miasto wskazujące innym kierunki działań. Sukces imprez takich jak ŚDM jest z kolei dowodem na to, że Kraków jest w stanie podołać najtrudniejszym nawet wyzwaniom. Bez udziału mieszkańców i ich zaangażowania nic by się nam jednak nie udało. Ta kadencja pokazała to dobitnie i właśnie tę społeczną aktywność chciałbym wskazać jako jedną z najważniejszych wartości ostatnich czterech lat.

Bogusław Kośmider, Przewodniczący Rady Miasta Krakowa

Kalendarium Rady Miasta Krakowa

5 września

- wręczenie Krzysztofowi Pendereckiemu nagrody Forum Ekonomicznego „Nowa Kultura-Nowej Europy”, przyznawanej przez Radę Miasta Krakowa, Krynica (zaproszenie: Przewodniczący Rady Programowej Forum Ekonomicznego)

fot. archiwum prywatne

7 września

- Nagrody Województwa Małopolskiego im. Stanisława Witkiewicza, Małopolski Ogród Sztuki, ul. Rajska 12 (zaproszenie: Marszałek Województwa Małopolskiego)

8 września

- Ogólnopolska Akcja Narodowego Czytania, pl. Jana Nowaka Jeziorańskiego (zaproszenie: Dyrektor Biblioteki Kraków)
- III Swoszowicki Piknik Patriotyczny (w tym odsłonięcie pomnika Marszałka Józefa Piłsudskiego), ul. Sawiczewskich 46 (zaproszenie: Muzeum Spraw Wojskowych oraz Stowarzyszenie „Siarczane Korzenie Swoszowic”)

9 września

- Spotkania Bieńczykie, od. Kalinowe 18 (zaproszenie: Przewodniczący Rady Dzielnic XVI Bieńczyce, Dyrektor MDK im. J. Korczaka)

12 września

- 109. sesja RMK, Sala Obrad RMK, Plac Wszystkich Świętych 3-4 (zaproszenie: Przewodniczący Rady Miasta Krakowa)

fot. Wiesław Majka / UMK

15 września

- uroczystość z okazji 60-lecia działalności Spółdzielni Mieszkaniowej „Krakus”, ul. Reymonta 15 (zaproszenie: Rada Nadzorcza i Zarząd Spółdzielni Mieszkaniowej „Krakus” w Krakowie)

16 września

- VII Festiwal Zaklęte w Dyni, aleja Róż (zaproszenie: Dyrektor Ośrodka Kultury Kraków – Nowa Huta oraz Prezes Zarządu Stowarzyszenia Przyjaciół Nowej Huty)

18 września

- Konferencja Samorządowa pt. „100 lecie odzyskania Niepodległości Polski. Samorzady Małopolski w odzyskaniu niepodległości”, Sala Obrad RMK, pl. Wszystkich Świętych 3-4 (zaproszenie: Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Małopolski)

19 września

- uroczysta sesja z okazji wręczenia brązowych medali Cracoviae Merenti Wojciechowi Plewińskiemu i Antoniemu Borgoszowi, Sala Obrad RMK, pl. Wszystkich Świętych 3-4 (zaproszenie: Przewodniczący Rady Miasta Krakowa)

Tylko determinacja mieszkańców

Miasto Kraków realizuje wiele programów związanych z obszarami życia: bezpieczeństwem, zdrowiem, szeroko pojętą wygodą mieszkańców, wynikają one z ustawowych zadań gminy. Obecnie konsultowany jest z mieszkańcami projekt Programu Ochrony Środowiska przed PEM dla miasta na lata 2018–2022. W telegraficznym skrócie o najważniejszych aspektach Programu.

fot. Wiesław Majka / UMK

Na mapie Polski jesteśmy jednym z niewielu miast, w których mieszkańcy tak mocno od wielu lat poruszają problemy związane z narażaniem ich na sztuczne promieniowanie elektromagnetyczne. Nie chodzi tutaj o te przypadki, gdy korzyści przewyższają koszty, jak to jest w badaniach medycznych. Od 2007 r. mieszkańcy protestują głównie przeciwko lokalizacji nowych stacji bazowych telefonii komórkowej (SBTK) oraz rozbudowie istniejących. Protestują, bo istniejące prawo pozbawia ich możliwości kontroli najbliższego otoczenia, a w ich odczuciu negatywne skutki przebywania w polu elektromagnetycznym tych stacji, są całkowicie lekceważone przez właścicieli SBTK. Na początku rozwoju bezprzewodowej sieci telefonicznej nie było tak źle.

Popsute prawo

Ochrona środowiska naturalnego nakazuje, aby wszystkie zamierzenia inwestycyjne oceniane były pod kątem ich przyszłego oddziaływania na środowisko, w którym żyjemy. Od 2001 r. budowa SBTK zaliczana była do inwestycji znacząco oddziałujących na środowisko, dla których projekt musiał zawierać wspomniany raport oddziaływania. W roku 2007 zmieniono kryteria tak, że operatorzy wykazują we wniosku, iż nie podlegają obowiązkowi raportu, a po uzyskaniu zgody zmieniają parametry anteny na wyższe, co pokazał Raport Najwyższej Izby Kontroli w roku 2015. Urząd jest bezsilny. Szczegółowy opis przeprowadzanych zmian prawnych znajduje się w Programie na stronach 32–60. Tekst zawiera także opis procedury budowlanej, która również nie chroni interesów mieszkańców. W ten sposób najbliżsi sąsiedzi inwestycji zostali wyeliminowani z postępowania administracyjnego.

Działania samorządu

Rada Miasta Krakowa, z inicjatywy mieszkańców, apelowała w swoich rezolucjach w latach 2012, 2014 i 2015 do Prezesa Rady Ministrów, Ministra Zdrowia, Ministra Cyfryzacji, Ministra Rozwoju, Ministra Środowiska, Ministra Infrastruktury i Budownictwa, Parlamentarzystów RP oraz Prezesa UKE o zainicjowanie zmian legislacyjnych, które zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju pozwolą na rozwój najnowszych technologii przy jednoczesnej ochronie naszego zdrowia przed niepożądanymi skutkami nadmiernej ekspozycji na sztuczne pola elektromagnetyczne. Działania te nie przyniosły rezultatu, pomimo że obawy samorządowców potwierdził Raport NIK w 2015 r.

Strona społeczna w Belwederze

Miejscy aktywiści postanowili zwrócić się o pomoc do nowo wybranego prezydenta Polski Andrzeja Dudy. Zostaliśmy przyjęci przez jego Pełnomocnika nadzorującego Biuro Dialogu i Inicjatyw Obywatelskich, a w spotkaniu uczestniczyli pani poseł Barbara Bubula,

minister cyfryzacji Anna Streżyńska oraz przedstawiciel operatorów. Mieszkańcy z różnych stron kraju opowiadali o swojej niemocy w egzekwowaniu należnych im praw do ochrony zdrowia oraz własności. Część z nich przedstawiła zaświadczenia lekarskie o nadwrażliwości elektromagnetycznej wystawione przez krajowych czy zagranicznych medyków. Z inicjatywy doradców Prezydenta powołany został roboczy Zespół ds. PEM, który miał przedstawić propozycje zmian legislacyjnych. Po kilku spotkaniach okazało się, że obecne przepisy nie mogą być restrykcyjne dla operatorów, bo oni dostarczają istotnej kwoty do budżetu państwa, opłacając używane przez siebie częstotliwości. Dla poprawności sprawozdawczej należy wspomnieć, że tylko dzięki dyskusjom podczas prac powołanego zespołu anteny SBTK wybudowane na Światowe Dni Młodzieży musiały zostać rozebrane.

Nasze zdrowie

W lipcu 2018 r., naukowcy ze Szwajcarskiego Instytutu Zdrowia Publicznego (Swiss TPH) jako pierwsi na świecie wykazali, że istnieje związek pomiędzy czasem ekspozycji na pole elektromagnetyczne z telefonii komórkowej a upośledzeniem pamięci u nastolatków. Niepodważalnie udowodnili, że jeśli młodzi ludzie regularnie korzystają ze smartfonów trzymając aparaty tuż przy głowie, to już po roku można zauważyć u nich negatywny wpływ na te obszary mózgu, które są odpowiedzialne za zapamiętywanie.

Od kilku lat naukowcy na świecie wzywają do zaostrzenia norm dopuszczalnej ekspozycji na PEM, wprowadzenia zakazu budowy masztów telefonii komórkowej w pobliżu ludzkich domostw, szkół i szpitali, oraz edukację obywateli w kwestii zabezpieczania się przed wszystkimi źródłami promieniowania elektromagnetycznego.

W Programie na stronach 74–99 przedstawiono obszernie podsumowanie wyników badań naukowych dostępnych w Polsce i na świecie o wpływie PEM na zdrowie ludzi.

Wiedza to podstawa

Ani Prezydent, ani Rada Miasta Krakowa nie mają możliwości optymalizacji budowy SBTK, a nadzór budowlany nie ma skutecznych instrumentów prawnych, aby wstrzymać taką inwestycję nawet, gdy jest to samowola budowlana (bez jakichkolwiek pozwoleń). Kontrole w zakresie parametrów promieniowania elektromagnetycznego wykonywane są na zlecenie budującego instalację, a wyniki po prostu przekazywane do akt Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska i Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego. Jednocześnie mieszkańcy twierdzą, że pomiary bywają nierzetelne. Celem Programu jest pozyskanie szczegółowych danych o źródłach sztucznych pól elektromagnetycznych i oszacowanie potencjalnego narażenia na tę ekspozycję. Na bazie tych pomiarów miasto określi cele, kierunki działań oraz wyznaczy zadania chroniące nas przed nadmiernym narażeniem na PEM. Poprawimy tym samym jakość naszego życia w Krakowie.

Marta Patena, radna Miasta Krakowa

Tak dla Pilota Pirxa!

Mieszkańcy Dzielnicy III zdecydowali o zagospodarowaniu skweru przy skrzyżowaniu ul. Lema i al. Jana Pawła II. Ich projekt wygrał w ramach dzielnicowego budżetu obywatelskiego edycji 2016 i został zrealizowany przez Zarząd Zieleni Miejskiej. Poprosili Radę Dzielnicy III oraz Radę Miasta Krakowa o nadanie skwerowi imienia znanego bohatera powieści Stanisława Lema – Pilota Pirxa. Radni z Komisji Kultury i Ochrony Zabytków pozytywnie zaopiniowali projekt uchwały w tej sprawie, a na pierwszej powakacyjnej przerwie sesji RMK dali zielone światło tej uchwale.

fot. Błażej Stękiertka / UMK

Skwer przy zbiegu ul. Lema i al. Jana Pawła II otrzyma imię Pilota Pirxa

Katarzyna Maleta-Madejska

W imieniu mieszkańców oraz rady Dzielnicy III projekt uchwały referował radny dzielnicy Prądnik Czerwony Mateusz Drożdż, który w pierwszych słowach nadmienił, iż inicjatywa ta wyszła od mieszkańców. Według nich umiejscowienie skweru w pobliżu ul. Stanisława Lema oraz Parku Lotników jest doskonałym sposobem upamiętnienia ważnej i dla wielu niezapomnianej postaci literackiej. Dodatkowo 50. rocznica publikacji „Opowieści o Pilocie Pirxie” byłaby świetną okazją do upamiętnienia w ten sposób twórczości wybitnego krakowskiego pisarza Stanisława Lema.

Projekt uchwały otrzymał negatywną opinię Prezydenta Miasta: „W mojej opinii jednak niezasadne jest mnożenie w przestrzeni publicznej Krakowa nazw ulic lub miejsc nawiązujących do wymagowanych literacko rzeczywistości czy postaci. Z jednej strony istotnie może wydawać się, że tego rodzaju nazwy budzą miłe skojarzenia, ale

z drugiej trzeba mieć na uwadze, iż nie wszyscy nasi mieszkańcy czy goście mają podobny ich odbiór, estetyczny czy znaczeniowy”.

Innego zdania była większa część radnych, m.in. Teodozja Maliszewska. – Co to znaczy, że postać fikcyjna nie może być patronem ulicy czy skweru? Bardziej fikcyjnej postaci niż Lajkonik chyba nie ma, a jest symbolem miasta. Jeśli młodzi ludzie postarali się o odnowienie tego skweru i do tego chcą takiego patrona, to dlaczego im tego zabraniać? Sama postać Pilota Pirxa jest bardzo pozytywna i może być wzorem dla młodych – stwierdziła radna.

Innego zdania był radny Tomasz Urynowicz, który powiedział, iż jest wiele postaci realnych, które mogą być wzorem dla młodzieży.

Radni jednak pozytywnie zaopiniowali projekt uchwały w sprawie ustalenia kierunków działań dla Prezydenta Miasta Krakowa dotyczących nazwania skweru przy skrzyżowaniu ul. Lema i al. Jana Pawła II imieniem Pilota Pirxa.

Miasto nowoczesnej turystyki

Certyfikowanie usług turystycznych, przyciąganie nowych grup turystycznych z odległych rejonów świata czy stworzenie nowoczesnych atrakcji turystycznych to tylko niektóre z zagadnień, jakimi zajmowali się radni z Komisji Promocji i Turystyki.

Katarzyna Maleta-Madejska

Na posiedzeniu komisji prezentowała się Izba Gospodarcza RH plus, która zrzesza restauratorów, hotelarzy, operatorów turystyki i organizatorów kultury. Jej przedstawiciel Bartosz Kaczmarczyk przedstawił ciekawe rozwiązania. Stwierdził, że jednym z najważniejszych celów krakowskiej turystyki powinno być trafienie do zamożniejszego turysty. Ma pomóc w tym ściślejsza współpraca branży turystycznej z liniami lotniczymi i lotniskiem w Balicach, gdyż jednym z warunków rozwoju tej gałęzi turystyki jest powstanie nowych połączeń lotniczych z dużymi miastami nie tylko w Europie, ale i na świecie. Pozytywne dla krakowskiej branży turystycznej może być też otwarcie się na rozsianą po świecie prawie 20-milionową Polonię. Choć Miasto od wielu lat bierze udział w targach touroperatorskich, to – jak zaznaczył Bartosz Kaczmarczyk – dobrze byłoby trafiać także do grup azjatyckich.

Ważną kwestią jest przede wszystkim poszerzenie liczby nowoczesnych atrakcji, takich jak: aktywizacja Nowej Huty („Pałac Dożów”,

Muzeum Zabytkowych Samochodów), Festiwal Robotów i Nowych Technologii, Szlak Modernistycznej Architektury.

Radnych oraz gości interesowała propozycja utworzenia certyfikatów branżowych. Certyfikat będzie wskazówką dla turysty umożliwiającą wybór uczciwego przedsiębiorcy, od taksówki z lotniska przez hotel, restaurację, sklep z pamiątkami po miejsca oferujące rozrywkę kulturalną.

Certyfikat będzie przyznawany przez Izbę, z patronatem Miasta Krakowa, które będzie brało aktywny udział w jego stworzeniu.

fot. Błażej Stękiertka / UMK

Jednym z najważniejszych celów krakowskiej turystyki powinno być trafienie do zamożniejszego turysty

Komu są potrzebne ogrody zoologiczne?

Temat, który podejmę w niniejszym tekście, będzie być może kontrowersyjny, ale myślę, że ważny. Chciałabym bowiem wyprzedzić w Krakowie dyskusje, które już toczą się na całym świecie. Powszechnie uważa się, że ogrody zoologiczne są potrzebne, ponieważ umożliwiają kontakt człowieka ze zwierzętami. Pokazują mieszkańcom miast różne gatunki, dzięki czemu ci na żywo mogą poznać ich wygląd i zachowanie. I tutaj zaraz rodzi się pytanie: czy w dobie internetu, programów takich jak te Davida Attenborough czy National Geographic wciąż musimy oglądać dzikie zwierzęta za kratami w zoo? obrońcy praw zwierząt nawołują do bojkotu ogrodów zoologicznych. Tymczasem dyrektorzy zoo prowadzą szeroko zakrojone zajęcia edukacyjne dla dzieci i młodzieży dotyczące ochrony zagrożonych gatunków. Kto ma rację?

fot. archiwum prywatne

Już parę lat trwa ogólnopolska akcja „Nie chodzę do zoo”. Jej inicjatorzy, nawołując do propagowania powyższego hasła, mówią przede wszystkim o tym, że zbyteczne jest powodowanie cierpienia zwierząt, które w warunkach bardzo odległych od naturalnych nie potrafią funkcjonować. Tygrysy i lwy mają 18 tys. razy mniejszą przestrzeń w zoo niż w naturalnym środowisku, a niedźwiedzie polarne aż milion razy mniejszą. Te liczby uzasadniają porównywanie zoo do więzienia. Poza tym zwierzęta żyją tam w warunkach sztucznych, brakuje im naturalnego otoczenia.

Obrońcy ogrodów zoologicznych twierdzą, że ich główną rolą jest zapewnienie przetrwania gatunków, ponieważ niedługo niektórych już nie będzie. Na przykład żubry wyginęły w naturze dwukrotnie. Dziś żyją w Białowieży i w innych miejscach w Polsce dzięki temu, że kiedyś zostały wzięte do ogrodów zoologicznych. Gdyby nie to, żubra już by nie było. Szacuje się, że za 20 lat na wolności nie będzie już żadnego orangutana z powodu zajmowania terenów ich życia pod uprawy palmy olejowej. Podobna jest sytuacja wakity, małego delfina. Żyje on w Zatoce Meksykańskiej i do niedawna miał się dobrze, ale na skutek agresywnego połowu ryb zostało tylko 20 sztuk tego gatunku.

W latach 2013 i 2014 aktywiści działający w ramach kampanii „Nie chodzę do zoo”, prowadzonej przez Szczecińską Inicjatywę na Rzecz Zwierząt BASTA!, odwiedzili ponad 20 ogrodów zoologicznych w Polsce, by sprawdzić warunki życia zwierząt w tych miejscach. Z ich badań wyłania się przykry obraz: ciasne i zanieczyszczone klatki, niewielkie wybiegi, samotność, rany, apatia i stereotypia wywołane brakiem odpowiedniej przestrzeni do życia. Celem kampanii jest uświadomienie ludziom, jak wygląda codzienne życie zwierząt w zoo, oraz zdobycie poparcia dla działań przeciwko wykorzystywaniu ich dla rozrywki. Jak twierdzą organizatorzy akcji: „najważniejsze jest, żeby ogrody zoologiczne nie kupowały więcej nowych zwierząt, a zapewniały jak najlepsze warunki tym, które już w nich są”. Mają oczywiście świadomość, że o sprawie należy zacząć mówić i pisać, ale sytuacji nie da się zmienić z dnia na dzień. Dzisiaj

kampania „Nie chodzę do zoo” nie proponuje natychmiastowego wprowadzenia zmian prawnych dążących do zamknięcia wszystkich ogrodów zoologicznych w Polsce (dotychczas jedynym krajem, który podjął taką decyzję, jest Kostaryka). Pierwszym krokiem powinno być uświadomienie ludziom, czym zoo jest dla zwierząt.

W Polsce istnieje ponad 20 licencjonowanych ogrodów zoologicznych bądź zoologiczno-botanicznych, chociaż nawet zarządzająca nimi Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska nie podaje dokładnych danych. Poza wyżej wymienionymi jest też kilkanaście parków dzikich zwierząt, które funkcjonują bez licencji.

W 2011 r. organizacja Born Free Foundation oraz koalicja ENDCAP przedstawiły w Parlamencie Europejskim wyniki raportu opartego na obserwacjach z ośmiu ogrodów zoologicznych w Polsce, z których żaden nie spełnił warunków tzw.

Dyrektywy Zoo (obowiązującej w Unii Europejskiej) i innych przepisów związanych z dobrostanem zwierząt. Z raportu wynika, iż tylko 14 proc. gatunków przetrzymywanych w polskich zoo jest w jakimś stopniu zagrożonych wyginięciem, a jedynie 3 proc. znajduje się na Polskiej Czerwonej Liście Gatunków Zagrożonych. Nie jest więc prawdą, że ogrody zoologiczne spełniają funkcję miejsc, w których się chroni gatunki ginące.

Oczywiście nie wszystkie ogrody są złe. Niestety, tych światowej klasy jest ciągle za mało. Ogrody zoologiczne mogą stanowić, jak piszą naukowcy, idealne laboratoria. Między innymi to dzięki pracy w Landau Zoo w Niemczech prof. Rory Wilson zmodyfikował położenie rejestratora danych na pingwinach, co później zastosował do badań ekologii tych zwierząt na wolności. W zoo w Calgary rozmnaża się żurawie, w Houston – preriokury, w Tallinnie – norki europejskie. Przykładów tego rodzaju funkcjonowania, potwierdzających potrzebę istnienia zoo, może być i więcej.

W każdym razie powstaje pytanie, czy w czasach, kiedy coraz bardziej rodzi się świadomość ekologiczna, ogrody zoologiczne wykonują stawiane im kiedyś zadania. Czy wciąż istnieje potrzeba ich istnienia? Rzadko chodzę do krakowskiego ogrodu zoologicznego, bo po takich wizytach czuję się nieco sfrustrowana. A jakie jest Państwa zdanie?

W każdym razie powstaje pytanie, czy w czasach, kiedy coraz bardziej rodzi się świadomość ekologiczna, ogrody zoologiczne wykonują stawiane im kiedyś zadania. Czy wciąż istnieje potrzeba ich istnienia? Rzadko chodzę do krakowskiego ogrodu zoologicznego, bo po takich wizytach czuję się nieco sfrustrowana. A jakie jest Państwa zdanie?

Małgorzata Jantos, przewodnicząca Komisji Kultury i Ochrony Zabytków

Profesor Rudolf Zuber i wojenne ersatze

Woda mineralna Zuber, odznaczająca się bardzo specyficznym smakiem i zapachem, jest powszechnie znana oraz cenniona. Mniej znany jest wybitny geolog Rudolf Zuber, profesor Uniwersytetu Lwowskiego, którego nazwisko nadano krynickiemu źródłku. A już naprawdę niewiele wie o społecznej aktywności prof. Zuber, który zabierał głos także w sprawach bardzo odległych od geologii i sposobów wykorzystania podziemnych złóż.

Michał Kozioł

Jednym ze śladów tej aktywności był list, jaki ów uczony wystosował latem 1918 r. do redakcji „Ilustrowanego Kuryera Codziennego”. Pismo owo z pozoru dotyczyło kwestii wówczas bardzo istotnej, czyli sprawy tak zwanych surogatów.

Problem i rozwiązanie

Pierwsza wojna światowa bardzo szybko przyniosła zjawisko wcześniej nieznanne, czyli brak towarów. Austro-Węgry, które znalazły się w obozie Państw Centralnych, bardzo szybko zaczęły odczuwać niedobór tego, co nazywano wówczas „towarami kolonialnymi”. Z półek sklepowych zniknęły kawa, herbata oraz inne zamorskie przyprawy i specjały. Wiadomo jednak, że natura nie znosi próżni. Braki próbowano więc czymś zastąpić – i to nie tyle towarami importowanymi, ile własnymi produktami. Pojawiały się więc rozmaite specjały oraz

specyfiki, zarówno z branży żywnościowej, jak i kosmetycznej. W tej ostatniej dziedzinie zastępowały na krakowskim gruncie Zjednoczone Firmy Drobner. Oferowały one specyfiki w rodzaju surogatu mydła, czyli „różnych proszków mydlanych”, albo „nasolu, czyli proszku przeciwko czerwonoci nosa”. Z rodzinnym konsorcjum Drobnerów konkurowała firma Reim i Spółka. Ta oferowała krakowianom między innymi mydło do golenia a la „Golgath”, które nie tylko dawało gęstą pianę, miało przyjemny zapach, ale nawet „konserwowało skórę”.

Jednym z krakowskich przemysłowców, którzy w tamtych czasach stanęli na wysokości zadania i aktywnie odpowiedzieli na wyzwania rynku, był Kazimierz Ludwiński. Przed wojną zajmował się on produkcją cukierków i był w Krakowie postacią znaną nie tylko z racji swojej aktywności na polu przemysłu spożywczego. W czasie wojny rzucił na rynek nowy towar, czyli „herbaton”. Był to specyfik, który – jeżeli wierzyć gazetowym reklamom – stosowny c.k. urząd uznał „za nieszkodliwy dla zdrowia i znacznie lepszy od innych surogatów” i właśnie to ostatnie słowo pod koniec lata 1918 r. wygenerowało na łamach „Ilustrowanego Kuryera Codziennego” bardzo gorącą dyskusję, w której wziął udział m.in. prof. Rudolf Zuber.

Słowotwórstwo

Niemcy, znani w całej Europie ze swej gospodarności i oszczędności, mieli słowo „ersatz”. Naturalną więc rzeczą było, że także w Małopolsce, nazywanej Galicją, zaczęto używać tego, pochodzącego z sojuszniczego kraju terminu. Rychło jednak pojawiły się polskie propozycje nazwy. Cieszący się wielką popularnością „IKC” z równie wielką radością odnotowywał kolejne polskie słowa, które najlepiej oddałyby treść, jakie zawiera w sobie niemiecki „ersatz”. A propozycje te były bardzo różne. Oprócz już funkcjonującej w mowie potocznej „namiastki” pojawiły się między innymi: „podróbka”, „zamian” czy „zastępnik”.

Redakcja „IKC” oceniała przystane przez czytelników mniej lub bardziej udane nazwy, niektóre z nich od razu dyskwalifikując. Taki los spotkał m.in. oryginalne słowo „lichowzór”. Zdaniem redaktorów termin ten „nie wypowiedza istoty rzeczy, bo w tym przypadku „wzorem” jest dobry produkt, a słowo „liczy” trzeba by przyczepić do innego rzeczownika wyrażającego zastępczość”. Zdecydowanie odrzucono również pomysł dodawania do nazwy towaru przymiotnika „niemiecki”. „IKC” w tym przypadku sensownie argumentował, że przecież trudno jest nazywać „niemiecką” kawę wyprodukowaną ze zbieranych w Galicji żołądzi.

Głos polskiej inteligencji

Do zamknięcia długo trwającej dyskusji przyczynił się list, jaki przysłał do redakcji „Kuryera” wspomniany już prof. Rudolf Zuber. Warto zacytować to pismo w całości, można bowiem podejrzewać, że jest to głos jednego uczonego, ale wyraża on poglądy polskiej inteligencji z zaboru austriackiego: „Do dyskusji o ersatzach, namiastkach, podróbkach, zastępkach itp. niech i mnie wolno będzie dorzucić kilka uwag. Zdaje mi się, że wysiłki w celu znalezienia zgodnych z duchem języka wyrazów polskich dla wiernego oddania pewnych nowych pojęć obcych potrzebne są tylko wtedy, gdy chodzi o przyswojenie językowi naszemu pojęć pożytecznych, zdolnych do trwałego wzbogacenia języka. Nie warto natomiast suszyć sobie głowy na przykład wyrazami efemerycznymi i chwilowo nam

Słynny „herbaton” sprzedawany był w sklepie przy ul. Brackiej 5

tylko z zewnątrz narzuconymi. Jestem przekonany, że w językach hiszpańskim, francuskim, angielskim itd., nikt ani teraz, ani w przyszłości nie będzie szukał odpowiednich wyrazów na »Ersatz«, bo tam nie zachodzi tego potrzeba... Nie wątpię, że z chwilą powrotu stosunków normalnych będziemy znów tak samo jak dawniej nazywali rzeczy po polsku i po właściwym imieniu i zapomnimy zupełnie o narzuconych nam obecnie w wielu wypadkach wyrażeniach zastępczych. I tak niezawodnie kłamstwo i oszustwo będzie się nazywało po polsku kłamstwem i oszustwem, a nie dyplomacją; ucieczka będzie ucieczką, a nie ruchem planowym; rabunek będzie rabunkiem, a nie rekwizycją; gniazdo zbójcekie będzie gniazdem zbójcekim, a nie centralą; kapusta będzie kapustą, a nie ersatz-tytoniem; błoto będzie błotem, a nie ersatz-mydłem; fagas będzie fagasem, a nie ersatz-Polakiem. Z wysokim poważaniem Rudolf Zuber”.

Jak widać, prof. Zuber, geolog, a nie filolog, uczony o światowej sławie, zabierając głos w sprawie namiastek, dość przejrzyście i jednoznacznie przedstawił swoje poglądy polityczne. Z jego wypowiedzi jasno wynika, że nie darzy on sympatią Państw Centralnych, a więc także i Austro-Węgier. Choć jest profesorem c.k. uniwersytetu, to jednak wzorów do naśladowania szuka w państwach wchodzących w skład wrogiej ententy.

Ochłodzenie stosunków polsko-austriackich

Antyniemieckie nastawienie społeczeństwa polskiego, a więc także i mieszkańców Krakowa wczesną jesienią roku 1918 było powszechne. Przyczyną tego były nie tylko dokonane już rekwizycje, ale także pogłoski o nowych niemieckich wizjach przyszłego porządku europejskiego. Brak sukcesów na froncie zachodnim – profesor Zuber pisał o ucieczce, którą nazywano ruchem planowym – nie musiał, zda-

niem ówczesnych niemieckich analityków, oznaczać klęski na Wschodzie. Niezastąpiony, jeżeli chodzi o polityczne nowinki, „IKC” regularnie dostarczał krakowianom wiadomości o kolejnych berlińskich planach i wizjach uregulowania powojennych stosunków we wschodniej i środkowej Europie, czyli stworzenia jakiejś niemieckiej „ersatz strefy wpływów”. Między innymi w jednym z wrześnieowych numerów tego dziennika krakowianie mogli przeczytać o niemieckich planach zażądania od Polski, podobnie jak i innych krajów znajdujących się wcześniej w granicach Rosji, odszkodowań wojennych. Podobno w ramach owych reparacji wojennych Niemcom miała przypaść Puszcza Białowieska, której zresztą znaczną część niemieccy okupanci zdążyli już wyciąć.

Wobec takich, napływających z Berlina wieści, krakowianie z coraz mniejszą życzliwością spoglądali w stronę Wiednia. Właściwie już od chwili zawarcia pokoju brzeskiego nikt nie wierzył w tak zwane rozwiązanie austro-polskie. Nawet konserwatyści, pieśczeni nazywani „stańczykami”, którzy przez blisko czterdzieści lat niepodzielnie rządili Krakowem, a jeszcze dłużej Galicją, musieli zrezygnować z ulubionego hasła „Przy Tobie, Najjaśniejszy Panie, stoimy i stać chcemy”. Oczywiście więc było, że krakowianie, podobnie jak reszta Polaków, nie zgodzą się już na żadną ersatz-niepodległość, na żadną namiastkę wolności.

Choć głos prof. Rudolfa Zuber zamknął definitywnie dyskusję, jaka toczyła się na łamach „Ilustrowanego Kuryera Codziennego”, to jednak redakcja tego poczytnego dziennika uznała za stosowne poinformować czytelników, że nadal napływają pomysły. Zgłoszono m.in. „zastępek”, „zastępnik”, „podróbkę” oraz „pośladek”.

Kalendarium 1918 r.

19 września – na ul. Radziwiłłowskiej przed siedzibą filii Krajowego Zakładu Odzieżowego demonstrują pracownicy wszystkich większych krakowskich fabryk. Demonstranci chcą zwrócić uwagę władz na „opłakany stan odzieżowy wśród rzeszy robotniczej”.

20 września – policja aresztuje Jana Koneckiego z Działoszyc, który usiłował wywieźć do Królestwa Polskiego 16 paków świec i pięć paczek cukru.

21 września – w „Ilustrowanym Kuryerze Codziennym” ukazuje się ogłoszenie: „Szwajcarskie kozy saneanńskie, białe albo kolorowe, najlepsze dojki, capa saneanńskiego, sprzedaje Zakład Ornis.”

22 września – krajowy sąd karny zwalnia od kary grupę fałszerzy bankno-

tów. Prokurator odwołuje się od wyroku.

23 września – „IKC” donosi: „Znakomita mimiczno-plastyczna interpretatorka muzyki p. Nina Doll, wybiera się z końcem b.m. na artystyczne tournée po większych miastach Galicji, nie wyłączając Lwowa”.

24 września – obradujący w sali obrad Rady Miejskiej ludowcy z Galicji i Królestwa Polskiego uchwalają rezolucję, w której stwierdzają, że ich celem jest utworzenie niepodległej, zjednoczonej Rzeczypospolitej.

25 września – „IKC” donosi: „Kwestia obuwia staje się z każdym dniem bardziej palącą, a wobec zbliżającej się zimy wysuwa się na czoło”.

26 września – „Głos Narodu” donosi: „Policja wpadła już podobno na trop sprawców włamania i kradzieży sukna za 50 000 K. ze składu Związku Gospodarczego przy ul. św. Agnieszki”.

27 września – Miejska Komisja Sanitarna stwierdza, że „panująca w mieście epidemicznie choroba jest rzeczywiście influencją o podobnym przebiegu jak epidemia tej choroby w latach 1889/1891”.

29 września – wiedeńska firma Rudolf Mosse planuje założenie w Krakowie „główniej składnicy suchych łupków z jabłek”.

30 września – Miejski Urząd Zdrowia apeluje do lekarzy o zgłaszanie każdego przypadku influencji, czyli „choroby hiszpańskiej”.

Ogłoszenie

W Sali Obrad RMK w krakowskim magistracie 2 października 2018 r. o godz. 11.00 odbędzie się konferencja pt. „Niepełnosprawni – Kraków OK” poświęcona działaniom miasta w obszarze problematyki osób niepełnosprawnych, ze szczególnym uwzględnieniem współpracy z organizacjami pozarządowymi. W programie m.in. prezentacja nowej formuły Karty Rodziny „N”, projekt „Krakowskie Centrum Informacji i Wsparcia dla Opiekunów Osób Niepełnosprawnych”, nowa odsłona konkursu „Kraków bez barier”, podsumowanie Tygodnia Osób Niepełnosprawnych „Kocham

Kraków z Wzajemnością” oraz prezentacja dyscyplin paraolimpijskich i osiągnięć krakowskich sportowców niepełnosprawnych. Wiele z tych działań nie byłoby możliwych bez stałej współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi, działającymi na rzecz osób z niepełnosprawnościami. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego to m.in. działalność NGO. Organizacje te inspirują, wskazują kierunki działań, a przede wszystkim współuczestniczą w tworzeniu polityki społecznej na rzecz osób niepełnosprawnych. Stąd tak ważna rola NGO we współpracy z samorządem gminnym.

Nowe Kluby Rodziców zapraszają młodych rodziców!

3 września w naszym mieście zostały otwarte trzy nowe Kluby Rodziców, z których oferty rodzice będą mogli korzystać codziennie. Kluby prowadzone są przez Stowarzyszenie Siemacha-Com Com Zone, (ul. Ptaszyckiego 6 i Bonarka City Center, ul. Kamieńskiego 11) oraz Fundację Rodzina Plus – ul. Witosza 39.

Podmioty te wygrały otwarty konkurs ofert dla organizacji pozarządowych na wsparcie realizacji zadania publicznego z zakresu działalności na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka pn. „Klub Rodziców z dziećmi do lat 3” w okresie od 1 września 2018 r. do 31 kwietnia 2019 r.

Nowo powstałe kluby będą miejscami spotkań i integracji rodziców z dziećmi, w szczególności w wieku do lat 3 oraz osób oczekujących na potomstwo. To tutaj będzie można podzielić się swoimi doświadczeniami, dobrymi praktykami, problemami związanymi z wychowaniem dzieci oraz stworzyć nieformalne grupy wsparcia.

W Klubach, tak jak i w pozostałych placówkach, odbywać się będą warsztaty podnoszące kompetencje rodzicielskie i rozwijające zainteresowania dzieci i rodziców oraz spotkania ze specjalistami – m.in. lekarzami,

psychologami, położnymi, dietetykami, którzy starają się przybliżyć kwestie związane ze zdrowiem oraz wychowaniem dziecka. Podczas spotkań najmłodszymi opiekują się animatorzy w specjalnie utworzonych kąciach zabaw.

Kluby będą otwarte we wszystkie dni robocze, od poniedziałku do piątku. Szczegółowe harmonogramy oraz godziny otwarcia Klubów znajdują się na stronie www.kkr.krakow.pl w zakładce Kluby Rodziców oraz na stronach internetowych NGO.

Kluby dołączyły do sieci prężnie działających krakowskich Klubów Rodziców, których obecnie na mapie Krakowa funkcjonuje już 35.

Serdecznie zapraszamy wszystkie krakowskie rodziny do udziału w spotkaniach oferowanych przez Kluby Rodziców, które są przykładem kompleksowej oferty zajęć o charakterze edukacyjnym, integracyjnym i rozwojowym. Mamy nadzieję, iż spełnią one pokładane w nich oczekiwania i wpiszą się na stałe w mapę krakowskich miejsc przyjaznych rodzinie.

Zajęcia prowadzone przez organizacje pozarządowe są bezpłatne.

Zadanie finansowane jest ze środków Gminy Miejskiej Kraków.

ii Nowohucki
Targ Roślinny
w Tajemniczym Ogródku

23 WRZEŚNIA 2018

GODZ. 16:00-19:00

Tajemniczy Ogród, os. Górali 4
Ośrodek Kultury im. C. K. Norwida

W programie:

- możliwość wymiany roślin,
- wykład „Zieloni alpiniści – o pnączach w ogrodzie” (godz. 17:00)
- warsztaty ekologiczne i ogrodnicze,
- zabawy w ogrodzie.

Wydarzenie odbywa się w ramach 8. edycji projektu Ogrody Nowej Huty.

Szczegółowe informacje:

Pracownia Animacji Ekologicznej
Ośrodek Kultury im. C. K. Norwida
tel. 12 644 27 65 w. 21, www.ogrodynh.pl

Całodobowy Numer
Informacji Medycznej:
12 661-22-40

 Kraków

JACEK MAJCHROWSKI
PREZYDENT MIASTA KRAKOWA
ZAPRASZA

**(5. PZU CRACOVIA
PÓŁMARATON KRÓLEWSKI)**

14.10.2018

WWW.PZUCRACOVIAPOLMARATON.PL

ORGANIZATOR

 Zarząd Infrastruktury
Sportowej
w Krakowie

SPONSOR TYTULARNY

SPONSORZY

FACTORY

PARTNERZY

Mercure

NOVOTEL

ibis

ibis

city

TALURON

ARAM

PATRONI MEDIALNI

z67

onet

TVP 3

KRAKÓW

wyborcza

KRAKÓW.PL

N O C
P O E
Z J I

www.krakowskienocce.pl

6 / 7 PAŹDZIERNIKA 2018

KRAKOWSKIE
noce

PATRONI MEDIALNI